

2015г.

"Силни и слаби страни, възможности и заплахи, насоки за бъдещо развитие на територията за създаване на бъдещ туристически продукт" - доклад и препоръки

МИГ „Нови пазар-Каспичан“

„МК- КОНСУЛТ-2012“ЕООД

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони –
Европа инвестира в селските райони. Програма за развитие на селските райони 2007-2013

Страница |
1

Съдържание:

1. Ресурси на територията на МИГ за бъдещо развитие
2. Общо представяне на дейности и мерки в СМР, свързани с развитието на туристически продукт.....
3. Кратка аналитична част на наличните ресурси за развитие, възможностите за развитие на територията на МИГ и на туристически продукт.....
4. Описание на насоки за бъдещо развитие на територията за създаване на бъдещ туристически продукт.....
5. Стъпки за бъдещо развитие на територията и развитие на бъдещ туристически продукт.....
6. Кратка аналитична част върху проведените интервюта с екипа, УС и КС на МИГ.....
7. Препоръки.....
8. Заключение.....

Настоящият анализ е подготвен в рамките на договор № РД50-99/13.06.2012 год. за предоставяне на финансова помощ по Мярка“ Прилагане на стратегии за местно развитие „ и по Мярка „ Управление на местни инициативни групи, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия за местните инициативни групи, прилагащи стратегия за местно развитие“, финансиран по програмата за развитие на селските райони 2007-2013 година.

Настоящият анализ е изготвен в резултат на проучване на тема "Силни и слаби страни, възможности и заплахи, насоки за бъдещо развитие на територията за създаване на бъдещ туристически продукт " - доклад и препоръки.

1. Ресурси на територията на МИГ за бъдещо развитие:

Целите на тази част от анализа е да се опишат ресурсите на територията на МИГ, имащи отношение към бъдещото развитие, кои ресурси отговарят на пазарните нужди на целевите пазари за туризъм на територията на общините Нови пазар и Каспичан по качество и разнообразие.

Какъв е капацитета на територията на МИГ и туристическата индустрия да превърнат тези ресурси в активи при създаването на конкурентноспособен туристически продукт.

Страница |
2

В процеса на оценка на потенциала и ресурсите за туризъм е задължително тези ресурси да се преценят от гледна точка на филтъра за Пазарните нужди + Капацитета + Качеството, за да се превърнат в активи за туристическото предлагане.

Обзорът на пазарните нужди, капацитета и качеството на туристическото предлагане ще попълнят картината за актуалното състояние на туризма на територията на МИГ.

За тази цел е необходимо да се направи пълен профил на потенциала на територията на МИГ като туристическа дестинация.

Територията на МИГ Нови пазар- Каспичан обхваща административните граници на общините Нови пазар и Каспичан. Намира се в източната част на Шуменска област, в Североизточен планов район, и заема площ от 592 кв.км. Тя граничи с общините: Шумен, Никола Козлево, Вълчи дол, Ветрино, Хитрино и Провадия.

Територията е с непрекъснати граници и обхваща всички 25 населени места от двете общини- от община Нови Пазар: 1 град и 15 села; от община Каспичан: 2 града и 7 села. Районът се отличава с изключително важното си стратегическо положение в Североизточна България.

Релефът на територията е равнинно-платовиден. Климатичните дадености на територията в нископланинските ѝ части са подходящи за развитието на еко-туризъм и спортове на открито. Районът на Миг Нови пазар- Каспичан е с богато културно-историческо и природно наследство – на територията са разположени исторически паметници на Първата Българска столица и Мадарския конник. Близостта до Черноморските курорти Варна, Албена, Златни пясъци, Св. Св. Константин и Елена създава предпоставки да бъде разширена зоната на туризъм от големия пазар на Варненското Черноморие в посока Старата столица Плиска и развитието на културен, екологичен, познавателен, селски туризъм.

Понастоящем за територията на МИГ са характерни едnodневните туристически турове, уикенд ваканциите (от Шумен, Варна, Черноморските курорти). Местата за отсядане, малки семейни хотели и къщи за гости са съсредоточени предимно в

селищата от община Каспичан- гр.Каспичан, с.Кюлевча, гр.Плиска, с.Могила и в гр.Нови пазар.¹
Необходимо е формиране на местен туристически продукт, осигуряващ „разпознаваемост” на територията на туристическия пазар.

➔ Ресурси на територията на община Каспичан като част от МИГ:

Страница |
3

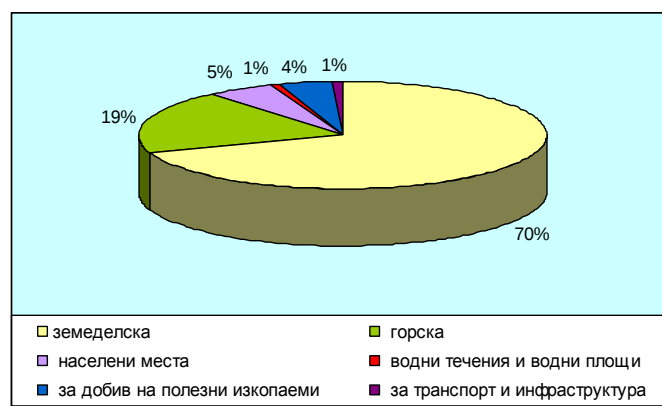
Териториални:

Община Каспичан има благоприятно географско положение и представлява важен транспортен възел между Североизточна и Западна България, както и между Северна и Южна България. През общината преминава трасето на автомагистрала „Хемус”, свързваща град Варна с град София, както и ж.п. линията между тези два града. Ж.П. гара Каспичан е разположена на първата ж.п. линия Русе – Варна и е важен комуникативен и транспортен възел в Североизточна България.

Урбанистичната структура на община Каспичан се състои от 9 населени места: административния център гр. Каспичан, гр. Плиска, с. Върбяне, с. Златна нива, с. Каспичан, с.Косово, с. Кюлевча, с. Марково и с. Могила.

Община Каспичан е една от 10-те общини в област Шумен. Тя е на осмо място по територия и на шесто място по население сред общините в областта. В Община Каспичан живее 4,4% от населението на област Шумен (7 976 души към 01.02.2011 г.) и едва 0.83% от населението на СИР. Най-голяма е концентрацията на населението в общините Шумен и Нови пазар – 61% от общия брой жители на областта. Най-малка в областта по територия е община Венец 222,6 кв. км, а по население община Никола Козлево – 6 100 души. Най-голяма по територия и население е община Шумен.²

Разпределение на площта на община Каспичан по видове територии³

Извод:

- Предимства: Основният туристически поток може лесно да достига общината, тъй като през нея преминава трасето на автомагистрала „Хемус”, свързваща Варна със София, както и ж.п. линията между тези два града.

¹ Информация от НСМ

² Данни от Общински план за развитие 2014-2020

³ Източник:НСИ

- Железопътната гара Каспичан е важен комуникативен и транспортен възел в Североизточна България. Най-близкото летище - Варна се намира на 70 км. Всичко това гарантира много добра туристическа достъпност на района.
- Ограничения: няма

Природни:

Релефът на общината се характеризира предимно като равнинно-платовиден. В средната част на района се откроява едно остатъчно карстово плато – Провадийско – Роякското /431 м./. Северните склонове на платото в района на селата Мадара и Кюлевча представляват внушителни почти отвесни скални венци. Надморската височина на общинският център е 120 м., а на град Плиска е 140 м. Най-високата точка е могилата “Етемовите” на Мадарското плато – 431 м. Като цяло релефът е разнообразен и разкрива привлекателни за туристите живописни гледки. Полу-планинската част на общината дава възможност за екологичен, приключенски туризъм и лов.⁴

През територията на община Каспичан протичат реките Провадийска и Мадарска и множество малки потоци, които се вливат в тях. Има и няколко язовира, като подходящи за риболов са тези в с.Кюлевча и с. Марково.

На територията на общината попадат няколко защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000, защитени местности и има богато биоразнообразие.

- Защитена местност “Мадарски скални венци”: карстови скални венци, местообитания на изявени петрофилни и защитени животински видове. Най-често срещаните в района представители на фауната са: лешников и горски сънливец, белогръд таралеж, подковоноси и гладконоси прилепи, гарван, белоопашат мишелов, скален орел, малък лешояд, бухал, черен и белогръд бързолет, скална лястовица, ливаден дърдавец, шипоопашата и шипобедрена костенурка, степен гущер, дъждовник и др.
- Защитената местност „Мадарски скални венци” се намира на територията на две общини - в землищата на с.Мадара, община Шумен и на с.Кюлевча, кв.Калугерица и с.Каспичан, община Каспичан с обща площ 3 191.336 дка.
- Защитена местност “Каньона” за опазване на растителен вид нарязанолистен тъжник: Защитеният вид расте по сухи, варовити, чакълести и каменисти места. Единствената популация за сега у нас се състои от няколко групи храсти, които заемат ограничената площ от около 2.5 дка. Разположена е край р. Каменица, на 2 км от гара Каспичан. Среща се във флористичен район Североизточна България (десния бряг на р. Каменица, край жп линията Каспичан – Русе), на около 450 м надморска височина.
- Зони в НАТУРА 2000: на територията на Община Каспичан попадат части от 3 /три/ защитени зони включени в НАТУРА 2000, една по Директивата за птиците: Защитена зона “Провадийско-роякско плато” за опазване на дивите птици (BG0002038) и две по Директивата за хабитатите: Защитена зона “Провадийско-роякско плато” за опазване на природните местообитания (BG0000104) и

⁴ По данни от Стратегията за развитие на туризма в Община Каспичан 2014-2020

Защитена зона “Каменица” за опазване на природните местообитания (BG0000138).

- Защитена зона “Провадийско-роякско плато” за опазване на дивите птици с идентификационен код BG0002038: Провадийското и Роякското плато се намират в Източна България, между градовете Шумен и Провадия. Районът е слабо населен с концентрация на селищата предимно по долините на ограничаващите го реки и по-малко във водосбора на река Главница. Половината от територията на мястото е заета от смесени широколистни гори с чувствително преобладаване на цер /*Quercus cerris*/ примесен с благун /*Quercus frainetto*/, източен горун /*Quercus polycarpa*/, обикновен габър /*Carpinus betulus*/, келяв габър /*Carpinus orientalis*/ и мъждрян /*Fraxinus ornus*/ (Бондев, 1991). Около една трета от тези гори са семенни високостъблени с облика на някогашните естествени смесени широколистни гори, покривали обширни територии от този район. На няколко места в района са разпръснати скални масиви, обособени в комплекси.
- Защитена зона “Провадийско-роякско плато” за опазване на природните местообитания с идентификационен код BG0000104: широко циркум денудационно плато между реките Провадийска /средното течение/ Девня, Провадийска /долното течение/, Голяма Камчия, Стара река /приток на Голяма Камчия/ и Мадара /приток на Провадийска река/. Съставено е от варовикови натрупвания, едрозърнести пясъчници, варовити мергели и пясъчници и варовик. Провадийска река и нейният приток Главница разделят платото на три по-малки плата Мадарско, Добринско /високо 320 м./ и Роякско /389 м./. Височината на платото намалява от северозапад към югоизток. Платото е дълбоко нарязано от Провадийският пролом по чиито склонове има свличане на почвата и наносни коноси. Има широко разгърнат карст с карстови извори и пещери. Скалите имат много подходящи ниши за гнездене на птиците. На юг от мястото има голямо водохранилище – яз.Цонево. От платото извира река Главница и нейните притоци, а също така и малки притоци на Провадийска река и Голяма Камчия.
- Защитена зона “Каменица” за опазване на природните местообитания с идентификационен код BG0000138: варовикови стръмни скали по долината на река Каменица. Малки хълмове покрити със степна растителност върху обширни орни земи. Зоната е важна за опазването на различни степни местообитания, растения и животни. Това е единствената зона за съобществата на нарязанолистния тъжник (*Spiraea crenata*) и една от няколкото в страната за храстовидната карагана (*Caragana frutex*).
- В защитените местности има находища на редки и защитени растителни видове като: гризбахова кутявка, румелийско подрумиче, източен равнец, ленолистен целolist, източен микс, кавказка копривка, туйфест игловръх и др.

Изводи:

- Предимства: в община Каспичан има множество защитени територии, зони и обекти, подходящи за еко-туризъм.
- Богатото биоразнообразие представлява интерес за определена категория туристи и може да се използва за разнообразяване на предлаганите туристически

продукти с допълнителни атракции – наблюдение на птици, животни и на находища от редки растения.

- Билките може да се използва за разнообразяване на туристическия продукт и да се предоставя възможност за събиране на билки от туристите през летния сезон, като част от екологичния туризъм.
- Лечебните растения може да се предлагат на туристите със запазена марка на местен био-продукт.
- Ограничения: община Каспичан не е богата на водни ресурси. Условия за активиране на свлачища. За да се използват богатите природни ресурси за развитие на туристически продукти е необходимо изграждане на еко-пътеки, туристически заслони, поставяне на маркировки, табели и други.

Археологически обекти и културно-исторически ресурси:

На територията на община Каспичан се намират НИАР „Плиска” - първата българска столица и част от НИАР „Мадара”, прочут със скалния феномен Мадарски конник. В НИАР „Плиска” се съхраняват останките от първата българска столица. В музея към резервата са изложени ценни културно-исторически реликви. Археологическите разкопки продължават и всяка година се правят нови открития, които обогатяват представата ни за величието на първите български владетели. На същия площад се издига величественият паметник на Борис-Михаил – покръстителят на българите.⁵

Националният историко-археологически резерват “Плиска” се намира на 23 км от гр. Шумен и 70 км от гр. Варна. До Резервата се достига по добре поддържан асфалтов път. Комплексът разполага с информационен център и павилион за рекламни материали. Екскурзоводското обслужване покрива изцяло работното време с беседи на български, английски и немски език. Средновековният град Плиска е разположен на площ от 23 хил. декара, което го прави един от най-големите средновековни градове в Европа. Създаден е от първия български владетел хан Аспарух. Повече от два века е столица на българската държава (681–893 г.). С Плиска са свързани имената на 18 български владетели, сред които Тервел (700-721), Крум (802-814), Омуртаг (814-831), Борис I Михаил (852-889). Почти в центъра на Плиска се издигат първите дървени постройки и така се обособява ханската резиденция. В различно време около нея възникват селища, защитени със земен вал и ров.

Безспорно най-великото събитие свързано с Плиска и променило съдбата на България е приемането на християнството. В резиденцията и около нея се появяват множество християнски храмове. Сред тях е и един великолепен катедрален храм известен като Голямата базилика. Разположена на 1,3 км североизточно от ханската резиденция тя буди възхищение с големите си размери и богатата украса от мозайки, мраморни колони, бази и капители. Голямата базилика и комплексът от сгради израснал около нея стават център на българската архиепископия от втората половина на IX в. През 886 г. в нея са посрещнати учениците на Кирил и Методий и така се полагат основите на първата славянска книжовна школа.

В музея към резервата са изложени ценни културно-исторически реликви. Археологическите разкопки продължават и всяка година се правят нови открития,

⁵ Страница на Община Каспичан

които обогатяват представата ни за величието на първите български владетели. НИАР „Мадарски конник” е под закрилата на ЮНЕСКО. Тук са открити и продължават да се откриват културно-исторически паметници от пет различни епохи. Релефът на конника е издълбан в скалата на 23 м. над земята. Поради своята уникалност, през 1979 г. той е включен в списъка на ЮНЕСКО като културна ценност със световно значение.

През 2008 г. Мадарският конник е определен за Глобален символ на България. През цялото време на своето съществуване Мадара е култов център. Магическото излъчване на величествените скали привличат вниманието на човека от най-дълбока древност. Резерватът е забележителен и с изключителните си природни дадености – величествени скали и пещери, извори, разнообразна флора и фауна с редки видове.

В Община Каспичан съществуват и много голям брой археологически и архитектурни паметници, които представляват голям потенциал за допълване развитието на туризма. Част от археологическите паметници са изследвани много подробно през годините от множество български и чуждестранни учени и са спечелили международна популярност.

Архитектурни и Религиозни паметници⁶

Населено място	Наименование на културен обект
с.Златна нива	Побити камъни–250м югоизточно и 500м източно
гр.Каспичан	Църква „Св.Никола”
гр.Каспичан	Паша мааза
с.Косово	Църква „Св.Никола”
с.Кюлевча	Тракийско антично селище – м.”Гръцка сеч” 2км.югоизточно
с.Кюлевча	Тракийски некропол в селото
с.Кюлевча	Антично селище м.”Брястовец” 1 км. Източно
с.Кюлевча	Антично селище – 2 км. Южно
с.Кюлевча	Късноантично селище – 2 км.северно
с.Кюлевча	Църква „Св.Илия”
с.Марково	Църква „Св.Николай”
с.Марково	Тракийски некропол м.”Меришка” 1 км. източно
с.Марково	Антично средновековно селище – м.”Шарлъка” 1 км южно
с.Марково	Скални килии – м.”Шарлъка” 1 км южно
с.Могила	Праисторическо антично и средновековно селище – върху могила 1 км. Западно
с.Могила	Тракийско антично селище – м.”Стража” 2 км. западно
с.Могила	Късноантична крепост – м.Гюре бахча – 7 км. югоизточно
с.Могила	Късноантична и средновековна крепост – Градище дузю – 4 км. източно
с.Могила	Скални килии – м.”Могилско платно” 7,5 км. югоизточно
с.Могила	Скален манастир – ”Платото” 7,5 км. югоизточно
гр.Плиска	Национален археологически резерват Плиска – 3 км. северно

⁶ По данни от Стратегията за развитие на туризма в Община Каспичан 2014-2020

кв.Калугерица	Антично селище – 1,5 км североизточно
кв.Калугерица	Тракийски некропол
кв.Калугерица	Скална гробница м.”Кирека” 1 км.югоизточно
кв.Калугерица	Старобългарски надпис 1,5 км. Югоизточно

Изводи:

- **Предимства:** добра достъпност до културно-историческите обекти, изградена и средно поддържана туристическа инфраструктура. Има изградени информационни центрове и павилиони за рекламни материали. Екскурзоводското обслужване покрива изцяло работното време с беседи на български, английски и немски език.
- **Ограничения:** все още не се използва пълноценно добрия достъп и близостта до основни пътни артерии за увеличаване на посещаемостта на туристи в района.
- **Необходимо е да се разработят и предлагат на туристическия пазар съвместни туристически продукти и разширяване на местните културни маршрути с посещения до:** Регионален исторически музей, ИАР „Шуменска крепост”, Паметник „Създатели на българската държава”, Къща-музей „Панайот Волов”, Къща-музей „Добри Войников”, Къща-музей „Лайош Кошут”, Музееен комплекс „Панчо Владигеров”, Томбул джамия и други обекти.

Местни събития и други потенциални ресурси за развитие:

Културните прояви в Община Каспичан включват ежегодно провеждане на регионални пленери по живопис в село Кюлевча с художници от централна и източна България.⁷ В историческата местност „Кирека” се провежда регионален фолклорен събор „Кирека пее и танцува”. Всяка година се провеждат и културни срещи между жителите на с.Кюлевча и с.Кулевча, Украйна.

Културни прояви с национално значение са : Национален конкурс Майстори на шеговият къс разказ „Зевзек” и Национален събор „Дни на предците”.

За запазването и развитието на културните традиции основна роля има дейността на читалищата в Община Каспичан: НЧ „Пробуда – 1928” – гр.Каспичан, НЧ „Хр.Ботев – 1892” – с.Марково, НЧ „Просвета – 1911” – гр.Плиска, НЧ „Освобождение – 1904” – кв. Калугерица, НЧ „Каменен стълб – 1888” – с. Кюлевча, НЧ „Васил Левски – 1927” – с. Златна нива, НЧ „Просвета – 1874” – с. Могила, НЧ „Христо Ботев – 1896” – с. Каспичан, НЧ „Васил Левски – 1924” – с. Върбяне и НЧ „Христо Жечев Косовски – 1962” с. Косово.⁸

Събития от Културния календар на Община Каспичан с туристически потенциал:

Събитие	Място на провеждане	Организатор
Национален конкурс Майстори на шеговият къс разказ „Зевзек” гр.Каспичан	НЧ „Пробуда – 1928” – гр.Каспичан	Община Каспичан и НЧ „Пробуда – 1928”

⁷ По данни на Общински културен календар за 2015г.

⁸ Данни на Община Каспичан

Национален събор „Дни на предците“	гр. Плиска	Община Каспичан Кметство Плиска и родолюбиви клубове
------------------------------------	------------	--

Регионален събор в гр.Плиска, посветен на Св.Цар Борис I - Михаил	гр. Плиска	Кметство Плиска и Община Каспичан
Регионален пленер по живопис „Кюлевча“	с. Кюлевча	Община Каспичан
„Дни на моя град “	Читалище „Пробуда“ – гр.Каспичан	Община Каспичан
Регионален фолклорен събор „Кирека пее и танцува“	местността „Кирека“	Община Каспичан и НЧ „Пробуда – 1928“
Събор „Плодородие и изобилие в Кюлевча“	НЧ „Каменен стълб – 1888“ – с. Кюлевча	с. Кюлевча
Ден на суджука и младото вино	НЧ „Каменен стълб – 1888“ – с. Кюлевча	с. Кюлевча

Художествената самодейност в НЧ ”Пробуда-1928” – гр. Каспичан е обособена в следните състави: танцов ансамбъл „Настроение” с 50 участника, фолклорна група „Настроение” - 18 човека, любителски театрален състав – 20 участника, детско вокално студио – 10 деца, детска вокална група „Звънче” с 10 участника, вокална група „Детелини” – 8 човека.

В читалище „Пробуда-1928” се провежда национален фестивал „Майстори на шеговития къс разказ – Зевзек”, основната цел на фестивала е предоставяне на сцена и последващо утвърждаване на автентични майстори на късата словесна форма на изказ. Изнамиране, популяризиране и съхраняване на самобитния и неподправен авторски и народен хумор.

Читалището в град Плиска – НЧ ”Просвета-1911” поддържа следните състави: вокална група за стари градски песни „Плисковски славеи” – 10 човека, танцов състав „Здравец” – 25 човека, художествено слово – 10 деца. В град Плиска се провежда ежегоден народен събор на 2 май.⁹

В община Каспичан има традиции и потенциал за развитие на следните видове спортове, които биха привлекли туристическия интерес:

- Скално катерене;
- Спортен риболов;
- Ракетомоделизъм;
- Спортно ориентиране и др.

Изводи:

- Предимства: ресурс за културния туризъм са множеството самодейни състави – танцови, театрални, вокални и фолклорни певчески групи към читалищата в общината. Техните изяви могат да се използват за разнообразяване престоя на туристите.
- Ограничения: остарял и амортизиран сграден фонд на основните читалища на територията на общината, липса на средства за развитие на самодейни

⁹ По данни на Община Каспичан

фолклорни дейности и дейности, свързани с опазване и експониране на местната идентичност, липса на предлагане на местни традиционни продукти.

Туристическа инфраструктура и услуги:

Официално регистрираните средства за подслон и места за настаняване са 7 с обща леглова база от 141 легла.¹⁰

Страница |
10

Места за настаняване, средства за подслон, заведения за хранене и развлечения

Година	Брой нощувки	Приходи от туристически данък	Брой туристи	Чужденци
2011 г.	1 837	3 674 лв.	981	100
2012 г.	3 537	7 074 лв.	1 467	67
2013 г.	5 341	10 682 лв.	1 521	117

На територията на община Каспичан са категоризирани над 30 места за настаняване. Реално функционират 6 къщи за гости, от които 5 са разположени в с. Кюлевча. От останалите места за настаняване по-известни са:

- 2 семейни хотела в град Каспичан;
- 1 обект - стаи за гости в град Плиска, като обектът работи само през летния сезон;
- семейният хотел „Кирека” е с капацитет 44 легла;
- хотел-механа „Канцлера” в град Каспичан разполага с 40 легла;
- „Вила Булгара Еко” в село Кюлевча – с капацитет 30 легла;
- Комплексът „Хановете” в град Плиска е с леглова база 25 броя;
- Чифлик ”Елена” - село Кюлевча;
- „При Пената” - град Плиска;
- Комплекс ”Хановете” - град Плиска;
- „Вила Булгара Еко” - село Кюлевча;
- „Станю Делиолувата Къща” - село Могила.

Най-новата къща за гости е категоризирана в края на 2013 година и стартира дейността си през 2014 г., реализирана е по проект, и се намира в село Могила - „Петрови къщи”. Легловата база на повечето къщи е с капацитет до 10 легла.

Изводи:

- Предимства: отбелязан ръст в регистрирания брой нощувки в периода между 2011г. и 2013г.
- Растяща популярност на дестинация Каспичан като известна и предпочитана дестинация за културно-исторически, екологичен, селски, спортен туризъм и риболов, предлагаща качествени продукти и услуги на своите гости.
- Ограничения: отбелязан е изключително нисък брой нощувки, вкл. и на чужденци през последните три години на територията на община Каспичан в сравнение с близки до района туристически дестинации.

¹⁰ Данни от Националния регистър на територията на община Каспичан

- Малко на брой места за настаняване и малобройна леглова база, което е основна причина за нощуване на туристите в близки дестинации, вкл. и туристи-посещаващи местните туристически места и атракции.
- Системата за визуална информация (указателни и информационни табели) е недоразвита и често представена само на български език. На много възлови места в близост до общината липсват указателни табели за забележителностите и имената на селата.

➡ Ресурси на територията на община Нови пазар като част от МИГ:

Териториални:

Съществуващите условия в община Нови пазар (природни, финансови, материални, трудови, предприемачески и информационни) са в синхрон с определянето на туризма като приоритетен сектор в местното икономическо развитие. Ресурсите на общината се характеризират със съчетание на уникални природни забележителности, културно-историческо наследство, привлекателни ландшафти и пейзажи, както и с благоприятен климат, води и географско положение.

Община Нови пазар се намира в Североизточна България и заема източната част на Шуменска област. Разположена е в живописен район между Лудогорското и Провадийското плато. Отстои на 25 км. от областния център Шумен и на около 60 км. от град Варна. Разположена е на 317.65 площ. Граничи с общините Никола Козлево, Шумен, Каолиново, Хитрино, Каспичан, Ветрино, Вълчи дол.

В община Нови пазар се срещат равнинният терен на Добруджа и силно начупената повърхнина на Предбалкана. Най-високата точка е местността "Станата", намираща се на изток от общинския център. През община Нови пазар минава автомагистралата София-Варна, а северните Черноморски курорти са на 60 км. от града. Разстоянието до пристанище Русе е 140 км. Това интересно географско разположение, както и непосредствената близост на Плиска и Мадара, които отстоят само на 5 км., е предпоставка за инвеститорски интерес. Общината включва селата Стоян Михайловски, Мировци, Зайчино Ореше, Енево, Сечище, Правенци, Жилино, Избул, Тръница, Стан, Беджене, Писарево, Преселка, Войвода, Памукчий.¹¹

Извод:

- Предимства: разнообразен терен, добра транспортна комуникация и пътна инфраструктура, които са предпоставка за засилен инвестиционен интерес.
- В близост до черноморски курорти и места с туристически потенциал.
- Съществуват благоприятни предпоставки за развитие на алтернативен туризъм (културен, еко, селски и др.).
- Общината има сравнително благоприятно географско положение – близост до черноморските курорти Варна, Албена, Златни пясъци, Св. Св. Константин и Елена.
- Ограничения: няма

Природни:

¹¹ По данни на Община Нови Пазар

Релефът на територията на община Нови Пазар е типичен за Шуменско-Провадийските плата, а именно: ниски заравнени била - плата, прорязани от плитки, по-рядко дълбоки долове със стръмни, но къси брегови откоси. На места тези плата представляват обширни заравнености. Релефът е хълмисто-равнинен, характерен за равна Добруджа и за Предбалкана.

Горският фонд заема 26% от цялата територия на общината и обхваща североизточната ѝ част. На територията на общината има 10 язовира, които заемат площ от 250 ха.

Климатът е умерено-континентален. С чести засушавани и неизразен зимен сезон. Особеностите на климата, в съчетание с геоложката основа, определят смесеното дъждовно-снежно и карстово подхранване на реките в общината, както и относителната бедност на повърхностно течащи води.

Животинският свят, макар и притеснен от разширяването на обработваемите земи, показва разнообразие предимно по отношение на бозайниците и по-малко на птиците, земноводните и влечугите. Най-разпространени са благородният елен, дивите свине, но се срещат и типични степни бозайници като степен пор, европейски лалугер, хомяк, заек, таралеж. От малките бозайници най-разпространени са гризачите. Птичето разнообразие се представя от посевна врана, сива яребица, пъдпъдък, а край водните обекти се среща малката и обикновена дропла.

На територията на общината няма територии със специален статут, но в близост на територията на област Шумен са обособени няколко защитени територии.

- Резерватът “Букака” – ДР №100091 е горски масив, обявен за опазване на съществуващата коренна над стогодишна елитна букова гора от вида мизийски бук. В северната част от територията на резервата растат още зимен дъб, габър, благуи, клен, цер и др. дървесни видове, като подлесът е разнообразен и включва леска, глог, шипка, къпина, мъждрян и др. Разнообразието на тревната покривка е представено от синчец, лютикова съсънка, куха лисичина, момокова сълза, петров кръст, пролетно ботурче и др. От представителите на животинския свят характерни видове са лисица, заек, язовец, сърна, дива свиня, сив хомяк, няколко вида змии, рядко благороден елен.
- Поддържаеният резерват “Патлейна” ДР №100012 се намира на 4 км. южно от гр. Велики Преслав, на северния склон на Преславската планина, в красива криволинечна долина и представляваща ивица от едноименната местност, разположена на десния бряг на р. Тича. Обявен е за съхраняване и защита на гора – естествено находище на вида “див рожков”, терциерен реликт, включен в Червената книга на България и е най-голямото в България естествено находище на див рожков. В защитената територия растат още дъб, бряст, габър и др. Тревната покривка е богата и разнообразно представена, като най-значим е защитеният вид “урумово лале”, като единични представители на вида в ЗТ и в съседство с нея на по-голяма площ.
- Поддържаеният резерват “Дервиша” – ДР №100013 се намира на 3 км. от гр. Велики Преслав, в ДГФ на ДДС „Велики Преслав“ по северния склон на Преславската планина. Разположен е на двата бряга на дерето на р. Дервишка като тясна, успоредна на дерето ивица и е обявен за защитена територия за съхраняване и защита на единственото естествено находище на дървесния вид “конски кестен” в България, запазен остатък от някогашната обширна гора. Отделни екземпляри от конския кестен достигат до 35 метра височина. В защитената територия растат още орех, клен, габър, сребролистна липа, а тревната покривка е разнообразна на видове.

- Поддържаният резерват “Моминград” ДР №100058 е обявен за защитена територия, с цел опазване и поддържане на вековна 150-годишна елитна букова гора. Територията на поддържания резерват, с площ 6,0 ха, се намира на Върбишкия дял на източна Стара планина, с надморска височина 800 м. в ДГФ на ДЛ - Върбица, землище с. Бяла река, община Върбица. В подрастта на елитната букова гора се срещат единично представени видове габър. В защитената територия животинският свят е представен предимно от видове – обекти на лов.

- Природният парк “Шуменско плато” е най-голямата защитена територия в района на РИОСВ. Разположен е югозападно от гр. Шумен и обхваща по-голямата част от Шуменското плато. Географското положение, особеностите на релефа и почвено климатичните условия предопределят голямото видово разнообразие на флората – повече от 550 вида висши растения, от които над 100 вида лечебни растения. Обликът на гората се определя от представители на коренната дървесна растителност – мизийски бук, обикновен келяв габър, цер, благуна, клен, ясен, сребролистна липа, космат дъб и др. В многообразието на тревната покривка се включват следните защитени, застрашени и редки растителни видове от Червената книга на България.¹² Проучените и описани около 20 вида, представители на семейство Орхидеи, балканския ендемит – вида македонска какула и новия за флористичен район в Североизточна България вид – храстовиден жасмин, допълват богатството от растителните видове.

Природният парк “Шуменско плато” с местоположението си, умерения климат и разнообразните биотопи е местообитание за много представителни на животинския свят. Висшата фауна е от среноевропейски тип, с понтийски елементи и включва 109 вида гръбначни животни, от които 28 вида бозайници, 61 вида птици, 14 вида влечуги и 6 вида земноводни. Видово най-многочислена е орнитофауната, като 45 вида са гнездещи, а останалите преминаващи или зимуващи. Включени в Червената книга на България с представителство на територията на парка са видовете смък мишкар, голям и малък ястреб, бухал, черен кълвач, скален орел, както и видове от Световната Червена книга – гръцка костенурка, вълк. На територията на Природния парк “Шуменско плато” има около 60 пещери – сухи и водни, въртопи, скални образувания, скални манастири и църкви – археологически останки на крепости и селища, датиращи от различни исторически епохи.

- Защитената местност “Могилата” ДР- №3681 е обявена за опазване на разнообразната степна растителност, различна за всеки скат (изложение) на могилата. Проведени научни проучвания са установили, че “Могилата” е най-добре запазеното находище на степна растителност у нас. Растителността е изключително богата, като общият брой е около 200 вида тревни и храстовидни видове, включително степната растителност. По-характерни видове са: киоло, руска самодивска трева, нисък бадем, пролетно котенце (съсьнка), пролетен горицвет, син и сребрист конски босилек, поветнисък, дребна перуник, жълт равнец и др.
- Защитената местност “Дъбовете”- ДР №364 се намира във вековна церовна гора, обект на защита. Сред вековните церови дървета има единично представителство на дървесния вид благуна.
- Защитената местност “Блатно кокиче” -ДР №400008 е в поземления фонд на с. Кочово и с. Осмар се намират две естествени находища на ценния растителен

¹² По данни от информационното пространство

вид “блатно кокиче”, което е основание за поставянето на заеманата от вида територия под защита. С общата площ от 27,00 ха тези находища са най-големите в Северна България.

- Защитената местност “Марашка кория” -ДР №366 е кория от внушителна със своите размери вековни дъбови дървета, на възраст над 350 г.¹³

Изводи:

- Предимства: богато природно наследство с множество поддържани защитени зони и местообитания на рядко биоразнообразие.
- Уникални природни ресурси, съхранена природа и богато биологично разнообразие, които са предпоставки за развитието на разнообразни форми на туризъм, устойчиво горско стопанство, природосъобразно земеделие и животновъдство.
- Ограничения: липса на достатъчно водни ресурси;
- На територията на общината няма територии със специален статут;

Археологически обекти и културно-исторически ресурси:

На територията на Община Нови пазар функционират 17 културни института - 14 читалища, една картинна галерия и два музея. Има 29 самодейни състава, които активно се включват в регионални и национални конкурси и често печелят призови места. Осем от тях са към читалище „Христо Ботев“ - гр. Нови Пазар. В обединената школа по изкуствата към него има клас пиано, акордеон, електронни инструменти, кавал, гайда, балет и спортни танци. Нови пазар е домакин на 3 национални конкурса:

- Литературен конкурс „Калина Малина” за детско-юношеска литература.
- Национален конкурс за акордеонисти „Танцуващи клавиши”. Провежда се ежегодно от 29.04. до 02.05. Тук си дават среща най-талантливите изпълнители от музикалните училища, паралелки, школи, както и от Музикалната академия.
- Национален конкурс за гайдари и инструментални камерни състави „Вълшебни ритми“.

Художествената галерия „Петър Персенгиев” е създадена през 1974 г. по идея на първооснователите - художниците Петър Персенгиев, Петко Цанков и Георги Гроздев. Сбирката е набрана изключително от дарения. Притежание на галерията са около 900 платна и пластични творби. В галерията редовно се провеждат изложби на художници и занаятчии от града, както и на млади таланти от местните училища. В сградата на галерията се помещава и археологическа сбирка, в която са изложени експонати, открити при археологически разкопки и експедиции в околностите. Находките представят културата на племената и народите населявали новопазарския район от старокаменната епоха до късното средновековие. Множеството селища, крепости и некрополи, както от античната и късно-антична епоха, така и от времето на Първото и Второто българско царство, свидетелстват, че земите са били винаги гъсто населени. Една от най-интересните находки са тези от трако - римската епоха, тогавашното ювелирно изкуство е представено със златни накити, открити в близо до града.

През 1840 г., в града се открива килийно училище (сега къща-музей). Негов създател и пръв учител е революционерът Илия Вълчев. През 1850 г. по инициатива на

¹³ Данни от Общински план за развитие на община Нови пазар 2014-2020г.

Петко Курооглу и Вълчо Станев от с. Енево е построен православен храм „Света Петка“.

Една от основните забележителности на града е часовниковата кула. Старата часовникова кула се намирала на двадесетина метра югозападно от настоящото ѝ местоположение. Строена е през 1826 г. Камбаната ѝ е отлята в Габрово, за което свидетелства надписът върху нея, по поръчка на Мемиш бей. Има и дата на турски – “1241 сене” и след това “1826 година”.

Само на 5 км. от града се намират старинните останки на първата българска столица Плиска. Средновековният град съхранява едни от най-значимите паметници на Плисковско-Преславката култура на площ около 23 кв. км. - цитадела с мощни отбранителни стени, голям дворец, малък дворец и базилика, строена с каменни блокове. В Плиска са намерени множество останки на раннославянската и старобългарската култура. Базиликата и около 40% от територията на първопрестолна Плиска е на територията на Община Нови пазар.

На 13 км. в югозападна посока от Нови пазар се намира Националният историко-археологически резерват „Мадарски конник“. Той обхваща няколко декара площ и в основната си част се състои от скална маса, в която има голяма пещера, представляваща скален навес с височина около 30 метра, и малка пещера. И Плиска и Мадара са сред Стоте национални исторически обекта.

Изводи:

- **Предимства:** Притежава уникално културно-историческо наследство и богати природни дадености. Близостта до старите столици Плиска и Преслав, както и до паметника „Мадарски конник“ и античния град Динея с рядко срещаната укрепителна система благоприятстват за развитието на исторически туризъм.
- **Ограничения:** Състоянието на туристическата инфраструктура като цяло е незадоволително. Основните проблеми, които съществуват в нея са свързани със състоянието на пътищата към туристическите обекти, извън територията на населените места. Липсват указателни и информационни табели, ограничено е предлагането на информация за посетителите на обектите и на място.¹⁴

Местни събития и други потенциални ресурси за развитие:

Културният живот в община Нови пазар има своята специфика и уникалност, свързани преди всичко с неговото историческо развитие, културно наследство и традиции, със стопанските, демографските, етническите и народо-психологическите особености. На територията на Община Нови пазар функционират 16 културни института - 13 читалища, една картинна галерия и два музея. Въз всички читалища функционират библиотеки с богат книжен фонд. Настоящите икономически условия поставят тези обекти в ситуация на смесено финансиране: бюджетна субсидия, приходи от дейност и/или спонсорство. Сградният фонд на читалищата е общинска собственост и е в сравнително добро общо състояние, с изключение на читалището в с. Мировци, като само на три от тях е извършен частичен ремонт. Във всяко читалище функционира и библиотека. Чрез Програма „Глобални библиотеки – България“ се осигури по-добър достъп до актуална информация, знание, комуникации и електронни услуги в

¹⁴ Анализ на туристическата инфраструктура – Общински план за развитие на Община Нови пазар 2014-2020

библиотеките на НЧ „Хр.Ботев”- гр. Нови пазар, НЧ „Просвета”- с. Памукчи и НЧ „Васил Левски”- с. Енево. Спечелени са проекти и от НЧ „Ив.Вазов”- с. Ст. Михайловски и НЧ „Просвета” – с. Стан, които ще се реализират до края на тази година

¹⁵

Основни събития с туристически потенциал:

- X-ти Национален конкурс за гайдари „Вълшебни ритми”
- XI-ти Национален конкурс за акордеонисти „Танцуващи клавиши”;
- Фолклорни събори „Станата пее” и „Еньовски ритми,”
- Детски фолклорен фестивал”Слънчова люлка” и др.
- Провеждане на мероприятия, свързани със съхраняването, развитието и
- Популяризирането на местни традиции и обичаи: Бабинден, Трифон Зарезан, Еньовден и др.

Страница |
16

Изводи:

- Предимства: създадени условия за стимулиране и запазване на традиционни инициативи, допринасящи за популяризирането на българската култура и наследство и подкрепа на нови, реализирани от читалищата на територията на общината.
- Ограничения: Най-атрактивните туристически обекти не са пригодени за посещение от голям брой туристи. Ресурсният потенциал е териториално съсредоточен предимно в общините Шумен, Велики Преслав и Плиска.
- Ограничител за привличането на туристи и качествено им обслужване е липсата на цялостна рекламна, маркетингова и информационна дейност на общината.

Туристическа инфраструктура и услуги:

В Регистъра на категоризираните туристически обекти за община Нови пазар няма вписани обекти и места за настаняване и подслон. Липсва и официална статистика за брой реализирани нощувки на български туристи и чужденци.

Основни обекти за туристическо настаняване са¹⁶:

- Семейен комплекс "Хановете" е малък семеен хотел в центъра на град Плиска. Комплексът разполага с 10 стаи с капацитет около 25 човека;
- Семейен хотел „Гардения“, намиращ се в централната част на град Нови Пазар, на 2 км от автомагистрала "Хемус". Има ресторант със 70 места;
- Семейен хотел Бялото конче, намиращ се на ключово място в града - на входа на града, в близост до автогарата и до центъра. Разполага с 60 двойни стаи;
- Хотел Ню Европа, разположен в централната част на гр.Нови пазар. Хотелът разполага с 11 двойни стаи и два луксозни апартамента;
- Хотел Дионисий, разполагащ с леглова база от 8 места;
- Хотел “Дачев” се намира в сърцевината на града. Удобното местоположение на хотела позволява на гостите да разгледат интересните забележителности около града"мадарски коник" на 3км. Хотела разполага с 20 легла,паркинг, ресторант;
- Къща Преселка, Нови Пазар разполага с леглова база от 6 места. Вила Преселка се намира в красивото село Преселка;

¹⁵ Стратегия за развитие на читалищната дейност в община Нови пазар

¹⁶ По данни от информационното пространство

Изводи:

- **Предимства:** Община Нови пазар има благоприятно географско положение и разполага с възможности за развитие на туризъм, макар и по-ограничени, в сравнение с традиционните туристически райони в България. Съществуващите ресурси са предпоставка за развитие главно на познавателен, културен, еко-селски туризъм (от т.нар. рекреативни видове туризъм), които могат да се развиват самостоятелно. С изключение на селския туризъм, става въпрос за развитие на туризъм с кратък престой.
- Община Нови пазар е разположена в близост до голям туристически пазар – Северното Черноморие, което позволява обособяването на регионален туристически продукт и привличането на туристи от Черноморието за няколкодневни излети и запознаване със забележителностите в района.
- **Ограничения:** До настоящия момент не е напълно оползотворен съществуващият туристически потенциал, поради липсата на комплексен туристически продукт на общината.
- Практически липсва регионална туристическа политика – не се правят пазарни проучвания, наблюдения на туристическото търсене, обновяване на съоръженията и атракциите и др.

2. Общо представяне на дейности и мерки в СМР, свързани с развитието на туристически продукт:

Основна стратегическа цел на Стратегията за местно развитие на МИГ “Нови пазар-Каспичан“ е повишаване качеството на живот и постигане на устойчиво развитие на района при съхранена местна идентичност и околна среда.

Основният приоритет, свързан с тази цел е да се развие местен туристически продукт, чрез разширяване на туристическата зона на Варненското Черноморие към Първата Българска столица Плиска.¹⁷ За постигане на стратегическата цел са необходими обединени усилия от няколко посоки. За осигуряване на интегриран подход в нейната реализация, в рамките на СМР са изведени следните цели и мерки чрез които да бъдат направени необходимите интервенции:

➤ Специфична цел „Разнообразяване на възможностите за заетост чрез развитие и модернизиране на селския и познавателен туризъм и свързаните с него услуги и материално-техническа база“ с мерки за интервенции:

- Мярка 311: Разнообразяване към неземеделски дейности;
- Мярка 312: Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия;

➤ Специфична цел „Съхраняване и възобновяване на местната идентичност и околна среда“ с мерки за интервенция:

- Мярка 313: Насърчаване на туристическите дейности;
- Мярка 323: Опазване и възстановяване на селското наследство;

➤ Специфична цел „Развитие на образователна, спортна, социална и техническа инфраструктура и естетизация на населените места“ с мерки за интервенции:

- Мярка 321: Основни услуги за икономиката и населението на селските райони;

¹⁷ Стратегия за местно развитие

- Мярка 322: Обновяване и развитие на населените места.

Разнообразяването на възможностите за заетост чрез развитие и модернизиране на селския и познавателен туризъм и свързаните с него услуги и материално-техническа база се реализира чрез следните инвестиции:

- Насърчаване на разнообразяването към неземеделски дейности (Мярка 311);
- Насърчаване на растежа и създаване на нови работни места (Мярка 312);
- Насърчаване на предприемачеството (Мярка 312);
- Насърчаване развитието на интегриран селски туризъм (Мярка 312).
- Съхраняването и възобновяването на местната идентичност и околна среда в полза на развитието на туризъм се реализира чрез следните интервенции:
- Разнообразяване и подобряване на туристическата инфраструктура, атракциите и съоръжения за посетителите в района (Мярка 313);
- Насърчаване развитието на интегриран селски туризъм (Мярка 313);
- Насърчаване съхранението, развитието и популяризирането на селското природно и културно наследство (Мярка 7-323)

Страница |
18

Развитието на образователна, спортна, социална и техническа инфраструктура и естетизация на населените места за нуждите на туризма се реализира чрез следните интервенции:

- Подобряване мобилността на работната сила и привлекателността за развитие на бизнес на територията, чрез подобряване на пътната инфраструктура (Мярка 321);
- Подобряване условията за живот на територията, чрез подобряване на достъпа до качествена водоснабдителна и канализационна инфраструктура (Мярка 321);
- Подобряване достъпа на населението до културни, спортни и свързани със свободното време и отдиха услуги (Мярка 321);
- Подобряване достъпа на населението до социални услуги и по-специално този на децата и уязвимите групи от населението (Мярка 321);
- Подобряване достъпа до услуги свързани с информационните и комуникационни технологии (Мярка 321);
- Подобряване привлекателността на средата за живот в населените места от територията на МИГ (Мярка 322)

Финансирани и изпълнени проекти за развитие на туризъм и туристическа инфраструктура със средства по Стратегията за местно развитие:

Мярка	Бенефициент	Проект	Инвестиция
311	ЕТ „Ивелина Маринова”	„Ремонт / обновяване / на спортно развлекателен комплекс” в УПИ I от кв.23 по плана на с.Могила, община Каспичан, област Шумен” . ЕТ „Ивелина Маринова”	150 577,09 лв.
312	ЕТ „Татар – Гинка Йорданова” гр.Нови пазар	№ РД50-99/41312/01-01 – „Преустройство и основен ремонт на съществуваща жилищна сграда, пристройки и лятна кухня в къща за гости, благоустрояване, ремонт на ограда в УПИ XVII кв.15 с.Могила, общ.Каспичан, обл.Шумен, закупуване на оборудване и обзавеждане за посрещане на туристи” – ЕТ „Татар – Гинка Йорданова” гр.Нови пазар	179 333,68 лв.

312	"Райчеви Ко"ЕООД с.Кюлевча	№ РД50-99/41312/01-03 – „Увеличаване на легловата база и разнообразяване на предлаганите туристически услуги от къща за гости „Ралица” с.Кюлевча” – „Райчеви Ко”ЕООД с.Кюлевча	194 995,32 лв.
312	„Никферм 2014”	РД50-99/41312/03-05 - Предоставяне на ездитни коне и обучения по езда на туристи в с. Кюлевча - „Никферм 2014”	57 649,25 лв.
313	Община Каспичан	№ РД50-99/41313/01-01 – „Въвеждане на съвременни форми за представяне на местното природно, културно и историческо наследство в община Каспичан” – Община Каспичан	58 595,57 лв.
321	СК „Ояма” гр.Нови пазар	№ РД50-99/41321/01-01 – „Оборудване на спортна зала гр.Нови пазар” – СК „Ояма” гр.Нови пазар	29 764,50 лв.
321	Община Каспичан	№ РД50-99/41321/01-02 – „Реконструкция на „Спортна площадка” находяща се в гр.Плиска и рехабилитация на Начално училище в с.Косово и превръщането му в читалище” – Община Каспичан	97 791,50 лв.
321	Народно читалище „Христо Ботев-1872” гр.Нови пазар	№ РД50-99/41321/01-03 – „Доставка и монтаж на ефектно сценично художествено осветление” – Народно читалище „Христо Ботев-1872” гр.Нови пазар	29 904,00 лв.
321	Община Нови пазар	РД50-99/41321/04-01 - „Изграждане на обслужваща сграда към тенис кортове“ УПИ I – парк, кв.12,гр. Нови пазар Община Нови пазар	52 614,44 лв.
322	Община Каспичан	№ РД50-99/41322/01-01 – „Обновяване на парк в гр.Каспичан, изграждане на детска площадка в с.Марково и поставяне на съоръжения за спорт и отдих в с.Могила, община Каспичан” – Община Каспичан	41 667,00 лв.
322	Народно читалище „Христо Ботев-1872” гр.Нови пазар	№ РД50-99/41322/01-02 – „Многофункционално градинско пространство” – Народно читалище „Христо Ботев-1872” гр.Нови пазар	168960.86 лв.
322	Община Каспичан	РД50-99/41322/03-01 - „Село Каспичан – с грижа за идните поколения”– кметство Община Каспичан	61 735,51 лв.
322	Община Нови пазар	РД50-99/41322/03-02“Благоустройство на УПИ I, кв. 103, гр. Нови пазар, община Нови пазар (Люксембургска градина)	91 952,01 лв.
323	НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ-1927 г.” Зл. Нива	РД50-99/41323/03-01 - „Да съхраним духа на Златна нива”- НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ-1927г.” Зл. Нива	10 050,00 лв.
323	Община Каспичан	РД50-99/41323/03-02 - „От славно минало към достойно бъдеще” – Община Каспичан	58 599,94 лв.
323	НАРОДНО	РД50-99/41323/03-03 - „С читалището –	36 561,60 лв.

	ЧИТАЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ-1872” гр. Нови пазар	напред към миналото” НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ-1872” гр. Нови пазар	
--	--	--	--

Общият размер на вложените инвестиции, пряко и косвено подпомагащи развитието на туристическия потенциал на територията: 1 894 0769,76 лева от частния бизнес, Общините и неправителствения сектор.

Страница |
20

Акценти на територията на МИГ в полза на туризма, финансирани по Лидер:

- Проект „Обурудване на спортна зала в гр.Нови Пазар” с основни дейности: закупуване на машини, оборудване, обзавеждане и съоръжения за фитнес, отдих и релакс, вкл. изграждане на сауна;
- Проект „ Предоставяне на яздитни коне и обучения по езда на туристи в с. Кюлевча“ на фирма „Никферм 2014” ЕООД с основни дейности: създаване на условия за развитие на туризма чрез закупуване на коне за многодневни походи, локални маршрути, почасова езда/обучение/, почасова езда на манеж, изграждане и/или реконструкция или ремонт на сгради, и/или помещения и друга недвижима собственост. Селският туризъм е основен фактор за регионалното развитие на по-изостаналите в индустриално отношение райони. Проектът допринася за:
 - допълнителна трудова заетост на местното население, което е преобладаващо в пенсионна възраст и получаване на допълнителни приходи;
 - подобрене на регионалната инфраструктура чрез осъществяване на проекти в рамките на общината;
 - повишаване на грижите за околната среда, опазване на природата, чистотата на въздуха и на водите от една страна и за намаляване на отрицателното въздействие на човека върху околната среда.
- Проект „Увеличаване на легловата база и разнообразяване на предлаганите туристически услуги от Къща за гости „Ралица“ с. Кюлевча“ на фирма „Райчеви Ко” ЕООД с основни дейности: увеличаване капацитета за настаняване в къща за гости „Ралица” със строителство на една жилищна постройка, в която да могат още 6 души да се настанят и да ползват услугите на къщата; монтиране на сауна и джакузи; общо градината, басейна и жилището ще могат да се ползват от 13 души.
- Проект „Въвеждане на съвременни форми за представяне на местното природно, културно и историческо наследство в община Каспичан ” на Община Каспичан с основни дейности:
 - Закупуване и поставяне на три броя информационни киоск терминали. Киоските ще бъдат разположени на ключови места, посещавани от туристи. Ще бъдат брендиращи уникално така, че да се вписват по най-добър начин в заобикалящата ги среда. Ще притежават голям дисплей с управление чрез докосване и ще имат 24 часа връзка с интернет. Посредством тези терминали ще се популяризират всички природни, исторически и културни забележителности на територията на общината.
 - Закупуване и инсталиране на софтуер за работа с киоск терминалите.

- Ще визуализира информация за всички културни, исторически и природни обекти в общината, придружени с текст и снимки.
 - Ще представя информация за всички обекти за настаняване в общината, придружени с текст и снимки.
 - Ще предлага полезна информация за общината и координати за връзка с най-важните институции и служби.
 - Ще съдържа интерактивна карта на общината и връзки с други забележителности в съседните общини.
 - Ще дава възможност за периодично обновяване на информацията.
 - Ще има модул, осигуряващ обратна връзка под формата на интерактивна анкета, даваща информация за удовлетвореността на туристите от получените услуги.
- Проект „Изграждане на обслужваща сграда към тенис кортове“ УПИ I – парк, кв. 12, гр. Нови пазар на Община Нови пазар със следните дейности:
 - Изграждане на кътове за отдих. Тези, които се намират в непосредствена близост до пешеходната улица се предвижда да бъдат терасирани. Изпълнението им ще е от бетон и седалки от дърво, като част от тях ще са мобилни;
 - Изграждане на кът за тихи игри. Предвижда се да бъде отделен архитектурно с отделна настилка от шампован бетон. Предвижда се и изграждане на покритие с вантова конструкция и платна от перфориран винил;
 - Изграждане на кът – детска площадка. Предвижда се да бъдат монтирани два модула – люлка и катерушка с пързалка. Ще бъде положена гумирана настилка и ограда;
 - Изграждане на каскади. Ще бъдат ситуирани в южната част на парцела, като са обособени три нива, съобразени с терена. На най-горното ниво се предвижда да бъде изградена питейна фонтанка;
 - Площадка за мултимедийно управление. Предвижда се от съществуваща сграда да се запази долно ниво, както и фасадната стена откъм пешеходната улица, която се реновира, а долното ниво се превръща в помещение за съхранение на подвижното обзавеждане. Върху площадката на кота +1,15 ще се изгради нов бетонов пулт, който се предвижда да служи за управление на мултимедийните съоръжения при прожекции, фестивали, изложби, инициативи и мероприятия;
 - Изграждане на сцена с екран. Предвижда се сцената да се реконструира, като настилката ще се изпълнява от шлайфан бетон, а челото – с видим. Покритието на екрана ще се реновира.
 - Проект „Обновяване на парк в гр. Каспичан, изграждане на детска площадка в с. Марково и поставяне на съоръжения за спорт и отдих в с. Могила община Каспичан“ на Община Каспичан със следните основни дейности:
 - Прочистване на парка и рекултивация на площите- разкопаване и почистване на земната площ от камъни и отпадъци, извозване на отпадъци, сухи храсти и опасни клони;
 - Оформяне на алеи (подготовка на основата за полагане на нови настилки полагане на средна фракция пакелаж, валирана с дебелина 15 см. и ширина на алеята 150см., двустранно по оста на алеите да се обособи 3% наклон за отичане на вода, осигуряване на подходящи виражи за всички зауствания и кръстовища на алеите);
 - Озеленяване - засаждане на нови растителни видове – 40бр. кипариси с височина минимум 80 см., 25бр. триметрови върби и 30бр. двуметрови брези. Оформяне

на зелени кътове и лабиринт от следните растения – 250 бр. винка, 250бр. бръшлян, 60 бр. хибискус на щам.

- Кинетична атракция – доставка и монтаж на пластична, звукова и светлинна атракция високо между дърветата в 3 обособени места от парка. Монтират се 5 бр. конструкции от стоманени въжета и крепежни елементи, 5бр. конфигурацион-вятърни чанове и камбанки, 15бр. соларни лампи и 5бр. композиции от пластични елементи.
 - Доставка и монтаж на съоръжения за парка в гр. Каспичан
-
- Проект „От славно минало към достойно бъдеще” на Община Каспичан с основни дейности:
 - Създаване на етнографска сбирка с характерни за района носии, чрез закупуване на носии на 125 бр. носии за 8 колектива на осем читалища на територията на Община Каспичан;
 - Създаване на историческа сбирка, пресъздаваща живота на прабългарите, чрез закупуване и доставка на юрта и оборудване;
 - Проект „Ремонт / обновяване / на спортно развлекателен комплекс” на фирма ЕТ „ИВЕЛИНА МАРИНОВА” с основни дейности:
 - ремонт /обновяване / на спортно развлекателен комплекс, находящ се в УПИ I от кв. 23 по плана на с.Могила, Община Каспичан. Предвижда се в комплекса да се предоставя услуга настаняване с ползване на : зали за игри на закрито, открити площадки за игра и пособия за различни спортни игри, като : петанка, тенис на маса, дартс, шах и други. Организиране на походи и турнири сред природата.
 - Комплексът разполага със 7 стаи за отдих с общ капацитет от 15 легла за настаняване и отдих, зала за игри на закрито, оборудвана кухня със зала, просторен двор с площадки за игри на открито.
 - Проект „Преустройство и основен ремонт на съществуваща жилищна сграда, пристройки и лятна кухня в къща за гости, благоустрояване, ремонт на ограда в УПИ X VII кв.15 с. Могила общ. Каспичан, обл. Шумен, закупуване на оборудване и обзавеждане за посрещане на туристи“ на фирма ЕТ „ ТАТАР-ГИНКА ЙОРДАНОВА“ с основни дейности:
 - Преустройство на партера на къщата – изба 1 се трансформира в кухня, по голямата изба 2 се трансформира в механа с капацитет за 12-15 посетители;
 - Преустройство на етажа на къщата – двете стаи се запазват и се оформят като стаи за гости;
 - Пристройката към съществуващата къща ще се преустрои в стая за гости. В коридора ще се изгради баня и тоалетна;
 - Дървената покривна конструкция на съществуващата жилищна сграда и пристройка ще се подмени с нова – покрита с керемиди;
 - Съществуващата ограда ще бъде ремонтирана;
 - Предвижда се къщата за гости да бъде с капацитет 3 спални и 2 санитарни възела или общо 6 основни / двойни/ и 3 допълнителни легла за настаняване . В лятна кухня е предвиден обособен кухненски ъгъл с оборудване за ползване от гостуващите. Там е изградена пещ от глинени материали за приготвяне на традиционни български ястия Освен това има великолепен, просторен двор с асфалт в който през хубаво време посетителите могат да се хранят и почиват на открито. Основните услуги, които ще се предлагат са както нощувки така и културен и еко-познавателен туризъм.

3.Кратка аналитична част на наличните ресурси за развитие, възможностите за развитие на територията на МИГ и на туристически продукт:

Както много от районите в България и в Шуменска област, общините на територията на МИГ-Нови пазар и Каспичан е нужно да се гледат на туризма като на приоритетен отрасъл за икономическото развитие на региона. Всички стратегически документи изготвени за района или части от него акцентират върху потенциала на туризма за инициране на икономически подем. На практика обаче туризмът заема много малка, незначителна част от икономиката на района, като формира под 5% от приходите му.¹⁸

Тъй като за района са характерни едnodневните туристически турове, трябва да се обърне внимание на увеличаване престоя на туристите чрез една реалистична оценка на факторите и възможностите за развитие на туризма. Условиата за развитие на различните видове туризъм включват инфраструктурата, свързана с туризма, средствата за настаняване и хранене, транспортната достъпност на местата, представляващи интерес от туристическа гледна точка, туристическите организации и предприятия.

Потребности на туристическия бизнес на територията на МИГ са свързани с подобряване на обслужването за потенциални туристи и гости на общината, най-вече в заведенията за хранене, засилена реклама на потенциала и възможностите на общината за привличане на туристи, подобряване на достъпа до туристически обекти.

За да може туристът да посети района и да остане за повече нощувки трябва сам да организира програмата си или да ползва услугите туристическа агенция, за която самостоятелни (негрупови) посещения не представляват сериозен интерес, тъй като тя ще трябва да вложи време и усилия при изготвяне на програмата. Поради липсата на готови интегрирани пакети и продукти това се превръща във финансово неефективно начинание.

Част от територията на МИГ-а –община Каспичан е включена в регионален туристически продукт на туристическа дестинация Шумен – Велики Преслав – Каспичан със заглавие „Корените на България”. Продуктът включва основните ресурси от КИН – НИАР „Мадара”, НИАР „Велики Преслав”, НИАР „Плиска”, НИАР - "Кабиюк”, ИАР „Шуменска крепост” с ПП „Шуменско плато”, Комплекса „Създателите на Българската държава”, РИМ Шумен и Археологически музей „Велики Преслав”.

SWOT-анализ:

SWOT-анализа спада към експертната група методи, но той не може да бъде разработен без необходимата изходна информация. За първи път този метод за анализ е използван в научните разработки, посветени на управлението (мениджмънта) на фирмите.

Най-често SWOT-анализът се използва за идентифициране на организационното състояние на организацията и за очертаване на тенденциите в нейното развитие. По-

¹⁸ Стратегия за развитие на туризма в община Каспичан 2014-2020

късно SWOT-анализът е пренесен и в други области като регионално планиране, околна среда, туризъм и т.н.¹⁹

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

Силни страни	Слаби страни
✓ Важно географско разположение на територията; ✓ Благоприятни климатични условия; ✓ Богата флора и фауна; ✓ Богато културно-историческо наследство; ✓ Уникални архитектурни дадености; ✓ Характерна местна идентичност; ✓ Относително добре съхранена природа, наличие на защитени територии и интересни природни обекти; ✓ Реализирани са проекти за популяризиране на културните традиции и превръщането им в конкурентноспособен туристически продукт чрез Стратегията за местно развитие (изпълнени проекти); ✓ Подобряване състоянието на общинската пътна мрежа за подпомагане на социално-икономическото развитие на селата и особено достъпа до съответните туристически обекти и природни забележителности чрез Стратегията за местно развитие (изпълнени проекти); ✓ Осигуряване на достъпност и популяризиране на богатото биологично разнообразие на територията на МИГ за устойчиво развитие на туризма чрез Стратегията за местно развитие (изпълнени проекти); ✓ Високо качество на живот за	✓ Нисък размер на външните инвестиции; ✓ Ниска квалификация на работната сила; ✓ Неразработени туристически ресурси; ✓ В района към момента не се налагат туристически продукти, а се организират посещения на обекти. ✓ Недостатъчна реклама и маркетинг на ресурсите от продукта и слаба информационна обезпеченост; ✓ Липса на специфичен бранд; ✓ Липса на добра разпознаваемост на голяма част от ресурсите на външния пазар; ✓ Липса на достатъчно атракции и забавления като допълнителни услуги за свободното време в местата за настаняване; ✓ Липса на единна информационно-резервационна система за региона; ✓ Отдалеченост от основни вътрешни пазари като София и Пловдив; ✓ Липса на достатъчно и адекватни мерки за насърчаване на частната инициатива в областта на туризма в района; ✓ Слаба икономическа активност и предприемачество сред местното население за развитие на допълнителни туристически атракции и услуги;

¹⁹ Алтернативен SWOT анализ на туризма в България

жители и посетителите на общината поради липсата на ярко изразени екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, застрашаващи човешкото здраве;	
Възможности	Заплахи
✓ Пълноценно използване на добрите природо-географски условия за развитие на интензивно селско стопанство и производство на екологични чисти продукти; ✓ Развитие на туризма в подходящи форми чрез разработване на туристически пакети, обединяващи различни туристически продукти, в които освен природните дадености, да се включат различни атракции, свързани с културния туризъм - обичаи, демонстрация на селския бит и други за създаване на цялостен туристически продукт; ✓ Повишаване на инвеститорския интерес към общината и привличане на инвестиции в земеделието, индустрията и туризма за комплексно социално-икономическо развитие; ✓ Ефективен маркетинг за достъп до нови пазари; ✓ Задържане на населението в селата и ограничаване на обезлюдяването и подобряване на достъпа до заетост, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване чрез местни инициативи и проекти; ✓ Потенциал за развитие на: културно-исторически, археологически, селски, еко-, приключенски, риболовен и спортен туризъм; ✓ Стимулиране на публично-частните партньорства и привличане на инвеститори за развитие на туризма;	✓ Неблагоприятни промени в климатичните фактори; ✓ Тенденция към природни бедствия; ✓ Тенденция към посегателства върху природните дадености; ✓ Ниско ниво на публичните услуги за обслужване на туристопотока в дестинацията извън големите археологически резервати ; ✓ Нарастваща конкуренция; ✓ Зависимост от ограничен брой туристически пазари; ✓ Липса на механизми за съвместно финансиране на регионалния маркетинг от страна на администрацията и частния сектор; ✓ Липсват достатъчно финансови средства за поддръжка на музеи, археологическите паметници и защитените територии; ✓ Ограничител за привличането на туристи и качествено им обслужване е липсата на цялостна рекламна, маркетингова и информационна дейност; ✓ Ниска конкурентноспособност на местните продукти; ✓ Неразработени туристически ресурси и слаба реклама на потенциала и възможностите; ✓ Влошаване качеството на съществуващите настанителни бази и туристически инфраструктури;

4. Описание на насоки за бъдещо развитие на територията за създаване на бъдещ туристически продукт.

Туристическият сектор е един от бързо развиващите се икономически сектори и съществено може да влияе върху икономическото състояние на различни нива: общинско, областно, регионално, национално, еврорегионално. Туризмът е сравнително млад сектор (масовият туризъм се развива след Втората световна война); счита се, че сега е периодът, в който този сектор съзрява.

Страница |
26

Туристическият сектор става все по важен за развитието на икономиката на държавите; формира съществена част от БВП²⁰, както и създава голяма част от заетостта на работната сила. Променящите се условия на живот, повишаващата се мобилност на хората рефлектира положително върху туристическия сектор.²¹

Туристическата услуга е тази, която прави изразходваните средства целесъобразни. Специфичността на туристическия продукт и услуга, свързани с удовлетворяване на комплекс от обвързани потребности и емоционални преживявания е в основата на тяхното развитие и устойчивост. Туристическата индустрия, която е предпоставка за създаване и утвърждаване на конкретен туристически продукт и услуга, е съставена от множество производства, което в съвременните условия на глобализация и икономика на знанието създава облекчения, но и задължението да отговориш на повишените изисквания от страна на туристите - преките потребители в тази индустрия. Важното е, че туристите в световен мащаб постоянно нарастват, независимо от икономически рецесии и кризи.

..., „Туризмът е една от индустриите с най-силен растеж и същевременно е мощен лост за устойчиво развитие и борба с бедността. Повече от 900 милиона туристи отчита СТО за година. През 2020 г. те ще бъдат 1,6 милиарда.“²² Ето защо туризмът като отрасъл е важен и структуроопределящ за бъдещето на местното развитие в малките населени места, каквато територия е МИГ „Нови пазар-Каспичан“.

Туризмът винаги е свързан с пътуване на хората с различна продължителност и с различна цел. Основава се на подбудите на туристите да пътуват, техните цели и мотиви са различни и покриват широк спектър от потребности, както за професионалното развитие и кариера, за прекарване на свободното време и отдых, така и за посещение на роднини и приятели. Туризмът е динамичен сектор, чието развитие зависи от различни обстоятелства и влияния.

Туристическият продукт представлява комплекс от различни по вид услуги, които задоволяват най-разнообразни потребности на хората. Туристическият продукт е всъщност съвкупност от материални и нематериални компоненти:

- ресурси и атракции;
- условия и инфраструктура;
- услуги и занимания;
- въображаеми представи и ценности, които носят облаги, и са привлекателни са дадени групи потребители при задоволяване на техните мотивации и очаквания относно прекарване на свободното им време.

²⁰ Брутен вътрешен продукт

²¹ Национална стратегия за туризъм

²² Статия на Франческо Франджиали-Генерален секретар на Световната туристическа организация към ООН

📌 Видове продукти:

- Туристически продукт на превозвачите - По своята същност той представлява транспортната услуга. Качеството на туристическия продукт на превозвачите е свързано с бързина, сигурност, комфорт;
- Туристически продукт на хотелиерството - Важен субект в тази дейност е хотела. В повечето случаи това е хотелски комплекс. Хотелският комплекс включва и туристическия продукт като ресторантьорство;
- Туристически продукт на ресторантьорството - Храненето (кулинарията, а не кухненското производство) е един от най-старите занаяти (професии) на човечеството;
- Местни атракции: три вида / природоклиматични дадености ; дадености свързани с бит и обичаи и останки от древни култури ; инфраструктурни дадености (архитектура и други) /;
- Атрактивни събития: специално организирани прояви , с цел увеличаване на туристите (панаири , изложби , конгреси , състезания , фестивали и други)

📌 Основни насоки:

- Необходимо е подпомагане развитието на местния туристически продукт с последвала ефективна маркетинг и реклама. За целта е необходимо създаването на Туристически информационни центрове;
- Рекламата се подпомага и с всички съвременни комуникативни средства за динамично живеещите хора, а именно- създаване на информационен туристически сайт за територията на МИГ с възможност за онлайн резервации и предлагане на онлайн услуги;
- За развитие на съвременна туристическа инфраструктура е необходимо привличането на инвеститори, както и провокиране на местния бизнес да си партнира с инвеститори, имащи интереси да изграждат леглова база, атракции и места за отдих на територията на МИГ, вкл. и с помощта на европейски средства.
- За целта МИГ може да организира и координира бизнес - посещения на инвеститори за представяне на туристическия потенциал и свободни за инвестиции сгради, обекти и терени.

Брандирането на територията на МИГ е основополагаща дейност за представяне на дестинация „Нови пазар-Каспичан“ на българския и чуждестранен туристически пазар. За целта е необходимо създаване на туристически бранд, базиран върху културно-историческата идентичност на дестинацията и разнообразието от изживявания, които тя предлага на туристите. Идентифицирането на местна марка за територията на МИГ е основна стъпка към повишаване на конкурентноспособността на региона.

Разработване и въвеждане на запазена марка за територията на МИГ се основава на необходимостта от създаване и налагане на по-ефективен маркетингов инструмент, чрез който продуктите от региона на общините Нови пазар и Каспичан да са по-

конкурентноспособни на пазара и да популяризират своите населени места заедно с ресурсите на местната общност.

-долу са представени някои идеи за местни марки/брандове, свързани с туризма и предложени идеи за уникална местна марка / продукт²³

- Аспарухова земя;
- История с бъдеще;
- Земята на дедите;
- Една идея повече: тук при нас се помни българското;
- Местни сортове вина, лозя и питиета;
- Фолклорната магия на старите български земи;
- Столица на Българите;
- Уникална природа, вкусна храна, живи традиции;
- Живо наследство от древността;
- Горда земя, жива общност, силна България;
- Пътят на древните българи;
- Бащино огнище-светило на българският дух;
- Старинните селища говорят;
- Кулинарно пътешествие през времето;
- Зевзельци-дяволъци;
- МИГ-митична земя между Преслав и Плиска;

Страница |
28

Рекламата на туристическата дестинация трябва да се онагледи чрез:

- изготвяне и разпространение на брошури, видео-материали, клипове, рекламни филми и други с информация за туристическия потенциал на територията на МИГ;
- участие в български и международни туристически борси и търговски изложения;
- публикации в местни, национални и чуждестранни средства за масова информация;

Територията на МИГ, без да губи от своята идентичност може да участва в съседни на своето географско разположение туристически формати, като провокира създаването на съвместни туристически продукти и маршрути със съседни територии и места.

Осигуряването на статут на „туристическо селище“ за определени населени места от територията на МИГ също е начин за привличане погледа на туристическия пазар към даденостите и ресурсите на района.

Запазването на богатите дадености и ресурси за местно развитие и развитие на туризма трябва да бъде споделена насока на действие на всички заинтересовани страни. За целта е необходимо спешното предприемане на мерки и финансиране на следните дейности:

- проучване, реставрация, консервация на културно-исторически обекти на територията на МИГ;

²³ Доклад от направено проучване за нуждите на МИГ „Уникалното в нас“, 2013г.

- проучване, реставрация и консервация на археологически обекти на територията на МИГ;
- търсене на финансиране за проекти, свързани с възстановяване, опазване, експониране, социализиране, оборудване на археологически обекти и превръщането им в туристически атракции;

Разнообразяването на туристическата инфраструктура е свързано освен с изграждане на места за настаняване и хранене, спортни съоръжения и с изграждане на атракционни като например: музей на открито, исторически възстановки, възстановяване на стари занаяти, гостилници с традиционни ястия и дегустация на местни продукти ;

С развитието на всяка туристическа дестинация, съпътстваща дейност и обединяване на усилия трябва да бъде подобряването на транспортния достъп до туристически атракции и обекти. Това влияе пряко върху посещаемостта на туристическите места и върху ползването на туристическите услуги. Защото колкото и популярна да бъде туристическата дестинация, при неосигурен транспортен достъп тя остава силно неконкурентна.

Важна насока за местно развитие и развитие на туристически продукти на територията на МИГ е подобряването и разширяването на туристическите инфраструктури и достъпност. Това трябва да е свързано предимно с подобряване на съществуващите и създаване на нови места за настаняване и къщи за гости. Както е видно от информацията в проучването, на територията на общините Нови пазар и Каспичан има около 637 места леглова база, разпръсната предимно в малки семейни хотели и къщи за гости. За да се развива конферентния туризъм и туризмът с основни клиенти-фирми/зелени училища/университети/публични организации и др. е необходимо изграждане на хотел с капацитет 100 легла, тенис корт и плувен басейн.

От обновяване на съществуващите места за настаняване и къщи за гости се нуждае почти цялата територия, част от тези дейности вече са предприети от местния бизнес със средства по мерките от Стратегията за местно развитие на МИГ.

На територията на МИГ липсват и достатъчно заведения за обществено хранене и места за развлечения, необходими за нуждите на туризма. Усилията на местния бизнес могат да бъдат насочени към създаване на ресторант с традиционна местна кухня , ресторант за деликатеси от риба и дивеч, на дискотека или нощен клуб , на детски развлекателен център и др.

Ремонтът, благоустройството, озеленяването и поддържането на площи, включително парково осветление, шадравани, пейки и кошчета за отпадъци и др., които са част от обществената инфраструктура са основен елемент за поддържане на привлекателност на туристическата дестинация. Заедно със създаването на спортен комплекс със спортна зала, открити спортни площадки и плувен басейн на територията на МИГ, населените места ще придобият съвременен облик не само за нуждите на туризма, а и за местната общност.

Основна насока която може да следва реализираната от МИГ политика за местно развитие е разнообразяването на туристическото предлагане - атракции, съпътстващи дейности и услуги, събития, фестивали, както и диверсификация на туристическия

продукт. За целта може да се стартира предоставяне под наем на лодки, велосипеди, ATV, палатки, водни колелета и разходки с джип – амфибия по язовирите, предлагане на оф-роуд – разходки с джип в полупланинските зони; развитие на туристически атракции за селски, приключенски и спортен туризъм; създаване на екопътеки и екомаршрути; организиране на ежегоден Национален фестивал „Майстори на шеговитият къс разказ“ организиране на ежегоден Национален събор „Дни на предците“; организиране на национални и международни състезания по ракетомоделизъм, скално катерене и спортно ориентиране и др.

За успеха на туризма като фактор в местното развитие важно място заема и административно и информационно обслужване и кадрово обезпечаване на туризма. Необходимо е спешно създаване и функциониране на звено за интегрирано управление на туризма на територията на МИГ; създаване на Консултативен съвет по туризъм; извършване на категоризация на всички туристически обекти и включване в националния регистър.

Кадровото обезпечаване на туризма е ключов елемент в предлагането на туристическите услуги на територията на МИГ. Необходимо е да се предприемат дейности за провеждане на интензивни курсове по чужди езици за работа в туристическия сектор; да се разкрийт школи по танци, кръжоци по дърворезба, тъкачество, изработка на сувенири и др.; да се повишат уменията и квалификацията на заетите в туристическия сектор, включително административен капацитет.

5. Стъпки за бъдещо развитие на територията и развитие на бъдещ туристически продукт:

Планирането на туристическия продукт не може да се ограничи само с предлагането на настаняване в близост до обектите. Масовият туристически пазар, където всеки закупува един и същ продукт, има склонност да се превърне в съвкупност от туристически пазари, където широката гама на туристически оферти е в състояние да задоволи разнообразна гама от изискванията на потребителите. Това е съвкупност от пазарни ниши, от дребни сегменти, които могат да съжителстват в рамките на една и съща територия.

Всеки вид туристически продукт е в известна степен комплексен, независимо кой го произвежда, къде и кога. Това е така, защото той по принцип задоволява комбинация от туристически потребности, пречупени през определена мотивация. В този смисъл, макар и условно, бихме могли да степенуваме комплексността²⁴ на туристическия продукт по следния начин:

- основен туристически продукт - това е тази част от туристическия продукт, която обобщава основните характеристики, съобразно неговото главно предназначение. Той определя предмета на дейност на основните стопански субекти в туризма;
- допълнителен туристически продукт - това е допълнителна характеристика на основния туристически продукт, която обогатява неговия комплексен характер.

²⁴ Нешков М. Въведение в туризма

За нуждите от определяне на Стъпки за бъдещо развитие на територията и развитие на бъдещ туристически продукт е необходимо да бъдат приети следните базови понятия²⁵:

- ✓ **ТУРИЗЪМ:** Пътуване и пребиваване в места, извън пределите на постоянното местожителство на пътуващия, за срок не повече от 12 месеца, с цел получаване на удоволствие и отдых, но без да се извършва трудова дейност, която се заплаща на мястото на пребиваване.
- ✓ **ТУРИСТ:** Всеки посетител с престой над 24 часа, т.е. реализирал поне една нощувка извън постоянната среда на местоживее и пребиваване. За целите на изследването и поради използваната методика за регистриране на резултатите от допитването, като турист атракцията.
- ✓ **ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ:** Съвкупност от туристически услуги, предлагани и/или предоставяни в един или няколко туристически обекта.
- ✓ **ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ:** Територия, на която се осъществява туристическа дейност и която привлича туристи и съсредоточава по тяхното време и разходи. Може да бъде група държави, отделна страна, регион, град или туристически обект.
- ✓ **ИМИДЖ:** Общото впечатление от съзнанието на потенциалния потребител, заедно с всички функционални и емоционални асоциации.
- ✓ **ПОТРЕБИТЕЛСКА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ:** Измерва в каква степен предоставяните продукти и услуги отговарят на или надхвърлят очакванията.
- ✓ **КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ТУРИЗЪМ:** Форма на туризъм, съсредоточена върху културата и културната среда, включително природа на дестинацията, ценности и начин на живот, културно историческо наследство, изкуство, занаяти, местни традиции и дейност посещение на културни събития, музеи, забележителности и срещи с местните хора, мотивиран от желанието за изучаване на културното разнообразие и „потопяне” в културата на определен регион.
- ✓ **МАРКЕТИНГ:** Предвиждане, мениджмънт и за процеса на размяна с цел печалба; предлагане на подходящия продукт, на подходящото място, време и цена.
- ✓ **МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГИЯ:** Определя начина, по който маркетинговият микс ще се използва за привличане постигнат целите.
- ✓ **ЦЕЛЕВИ ПАЗАР:** Определени групи от потребители, които фирмата си е поставила за цел да обслужи, или тези нужди, които си е поставила за цел да задоволи с определена маркетингова програма.

²⁵ Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014-2020 г.

Основни стъпки:

- Предварителна стъпка: Проучване на пазарите - успехът на позиционирането и утвърждаването на всяка дестинация зависят от много фактори. Правилния избор на целевите пазари по географски принцип (страни или региони, в зависимост от обема на пазара, конкурентоспособността на този пазар и много други фактори). Правилния избор на целевите пазари за определени големи групи от туристически продукти. Това определя по-тясното таргетиране на видове под-брандове на туристически продукти или региони
- Стъпка 1:Разработване на интегриран туристически продукт с лого и мото на дестинацията;
- Стъпка 2:Изпълнение на дейности и проекти за съхраняване на традиционните дейности в селското стопанство и предлагането им като атракция на туристите - производство и дегустация на натурални месни и млечни продукти, винопроизводство, отглеждане на зеленчуци и т.н.;
- Стъпка 3:Продължаване и разширяване на традиционните културни събития, мероприятия и фестивали, провеждани на територията на МИГ;
- Стъпка 4:Извършване на интегрирани дейности с цел популяризиране на територията на МИГ като желана целогодишна дестинация в България и Европа.
- Стъпка 5:Изработване на туристическа марка на територията на МИГ с цел разпознаваемост на дестинацията от потенциалните туристи и туроператори;
- Стъпка 6:Участие на заинтересовани страни от територията на МИГ в бъдещи партньорски проекти за маркетинг и реклама на общината и региона;
- Стъпка 7:Изработване на рекламни и сувенирни материали.
- Стъпка 8:Издаване и разпространение на брошура даваща информация за възможностите за туризъм на територията на МИГ. Тя ще включва информация за настаняване, хранене, туристически атракции и друга полезна за туриста информация и ще представлява каталог на предлаганите местни услуги. Електронно публикуване и промоция на каталога. Включените в каталога собственици на заведения и места за настаняване могат да участват във финансиране на изданието;
- Стъпка 9:Рекламирање чрез поставяне на билбордове по националната пътна мрежа и чрез интернет сайтове и портали;
- Стъпка 10:Подобряване на информационното туристическо обслужване на територията на МИГ;
- Стъпка 11:Създаване на стимули и възможности за инвестиране в местните общности чрез националния и общински бюджет, както и чрез привличане на финансови ресурси от международни програми;

- Стъпка 12:Предоставяне на информация за възможности за финансово подпомагане за разкриване на малки семейни хотели или леглова база в селски къщи, позволяващи развиване на селския туризъм;
- Стъпка 13:Стимулиране на частната инициатива чрез възраждане на забравени местни традиции и дейности и тяхното доразвиване с оглед привличане на туристическия поток;
- Стъпка 14:Изготвяне и разпространение на информационни материали за инвестиционни възможности в областта на туризма в общината- свободни терени и сгради, бази под наем и др.;
- Стъпка 15: Изготвяне на мерки за преференции и съдействие за инвестиции в района.

Важно условие за успешно прилагане на изброените стъпки е да бъде създаден такъв туристически продукт, отговарящ на специфичните потребности и характеристики на клиентите, формиращи целия пазар, придружен с цени, които съответстват на платежните възможности и на бюджета на разходите на потенциалните клиенти, както и да бъде постигнато обвързване на рекламните съобщения, на каналите и средствата за тяхното разпространение с традициите и културата на избраните клиенти.

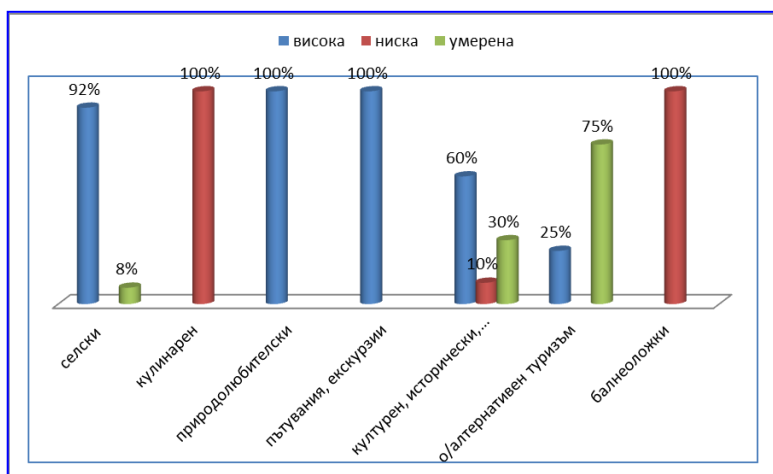
6. Кратка аналитична част върху проведените интервюта с екипа, УС и КС на МИГ „Нови пазар – Каспичан“:

ИНТЕРВЮ С ЧЛЕНОВЕ НА ЕКИПА, УС И КС НА МИГ:

Тема: «Силни и слаби страни, възможности и заплахи, насоки за бъдещо развитие на територията за създаване на бъдещ туристически продукт»

- ➡ Към момента, на територията на МИГ като дестинация се осъществяват предимно еднокдневни екскурзии и пътувания до исторически обекти.

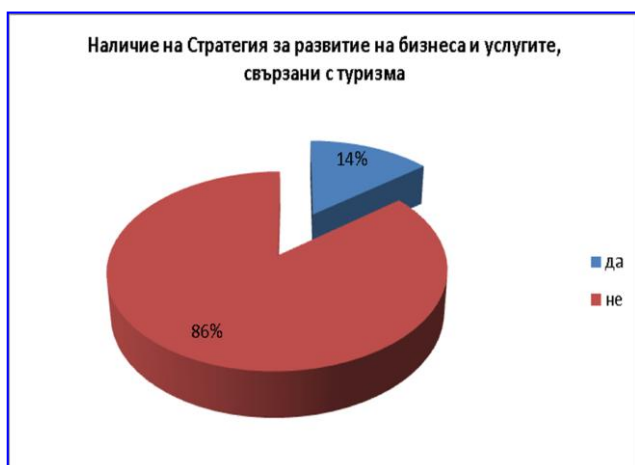

Според анкетиранияте, почти всички видове туризъм имат висока степен на приложимост на територията на общините Нови пазар и Каспичан при изричното условие, че трябва да се обособи туристическата дестинация и да се създаде/разнообрази туристическия продукт.

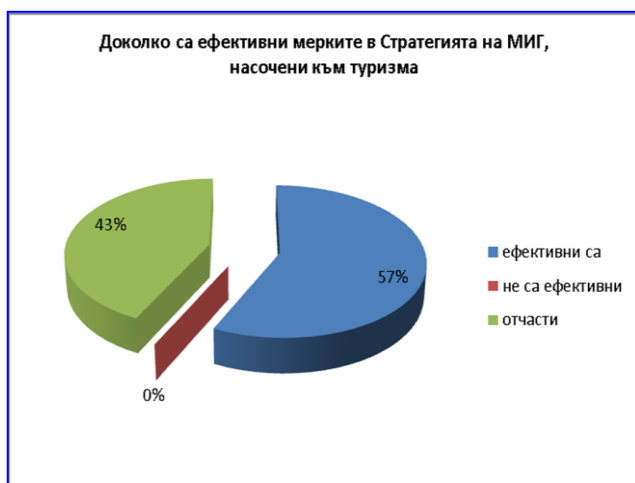

50% от анкетиранияте са запознати, че е налична Стратегия за развитие на туризма. В действителност, само Община Каспичан има разработена Стратегия за туризъм за периода 2014-2020г. с план от дейности за развитие на туризма. За Нови пазар, туризмът е определен като приоритет в Общинската стратегия за развитие.

- ➔ Необходимо е Община Нови пазар да разработи Стратегия за развитие на туризма и да определи мерки за нейното изпълнение през следващите години. Както и е необходимо да бъде разработена обща програма за общините Нови пазар и Каспичан за развитие на обща туристическа дестинация с всички съпътстващи мерки и дейности и регистрация на местна /регионална марка на продукти и услуги в сферата на туризма.

84% от участниците в анкетата са на мнение, че на територията на МИГ няма Стратегия за развитие на бизнеса и услугите, свързани с туризма. 14% припознават мерките и Стратегията за местно развитие на МИГ като сходен такъв документи, който може да подпомогне развитието на бизнеса и услугите, свързани с туризма. В бъдеще е добре да има разработена стратегия за територията.

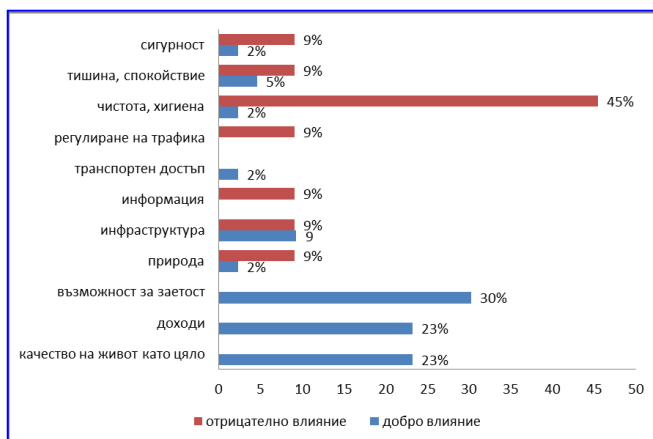
Повече от половината анкетирани са на мнение, че мерките в Стратегията на МИГ, свързани с туризма са ефективни. Останалата половина отговарят, че мерките са ефективни, но отчасти. Няма регистрирани отрицателни резултати, което говори за убеденост в ефективността на мерките за туризъм в Стратегията на МИГ. Все още предстои да бъдат измерени резултатите от извършените инвестиционни дейности в туризма.

- ➔ В действителност МИГ е одобрил и се изпълняват голям брой проекти за къщи за гости и атракции по мерки 311, 312 и 313. Осигурените инвестиции ще доведат до подобряване на туристическия профил на територията и привличане на туристопоток.

79% от проектите по мерки 311, 312 и 313 са изпълнени или в процес на реализация. Предстои да бъдат отчетени и изплатени до края на 2015г. заявките на бенефициентите. 21% от анкетираните не са информирани на какъв етап са проектите, финансиран по мерки 311, 312 и 313.

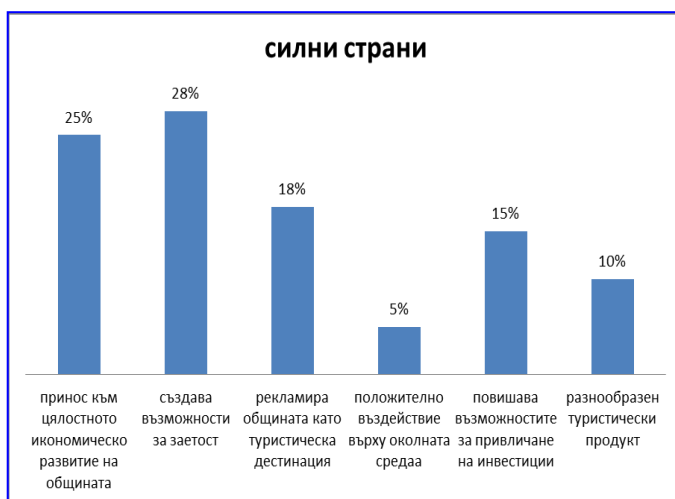
- ➔ Мярка 323 „Насърчаване съхранението, развитието и популяризирането на селското природно и културно наследство“ също има отношение към създаване и развитие на туристически продукт. С изпълнение на проекти по мярката ще се създаде ресурс за атракции и доставка на услуги за туристите от местни читалища и организации, свързани с местно материално и нематериално културно наследство и/или експониране и популяризиране на природно наследство.

Относно влиянието от развитието на туризма върху различните области на развитие, положително въздействие е регистрирано върху качеството на живот като цяло, възможностите за заетост и доходи, инфраструктурата, сигурността и др.

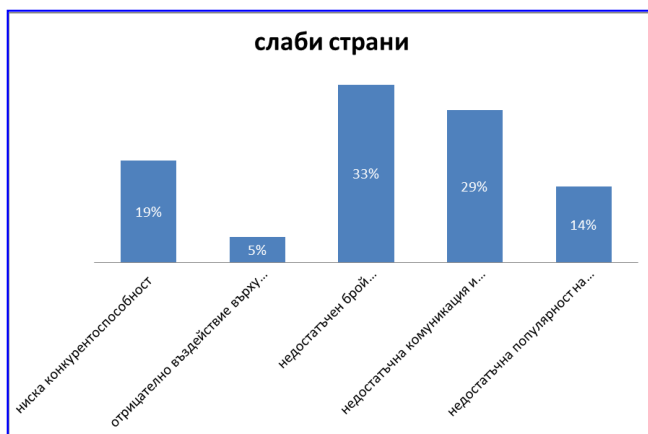
Прогнозирано е отрицателно въздействие върху чистотата и хигиената в населените места.

- ➔ Въздействието на туризма в различни области на територията на МИГ може да бъде измерено след приключване на изпълнението на предвидените с различни проекти към Стратегията за местно развитие интервенции. МИГ ще наблюдава развитието на туристическите дейности, подпомогнати по мерките от Стратегията и ще подпомага бенефициентите да постигнат устойчивост и добри резултати в бъдеще.

Според 28% от анкетираните, най-силната страна на местния туристически сектор е възможността той да създава заетост и да има принос към цялостното икономическо развитие на общините. Като друга силна страна се посочва рекламата на общините като туристическа дестинация, както и че, има реална възможност за разнообразен туристически продукт.

- ➔ При добре развити и работещ туристически сектор има реална възможност за повишаване на възможностите за привличане на инвестиции, които да доведат до повишаване на цялостната привлекателност на региона. Устойчивото развитие на територията на МИГ чрез туризъм ще доведе и до положително въздействие върху околната среда чрез изпълнение на мерки за опазване на природното наследство.

Като основни слаби страни на туристическия бранш, анкетираните посочват недостатъчния брой на туристическите обекти, атракции, места за настаняване, недостатъчна популярност на района, недостатъчна комуникация между заинтересованите страни-бизнес, местна власт и др.

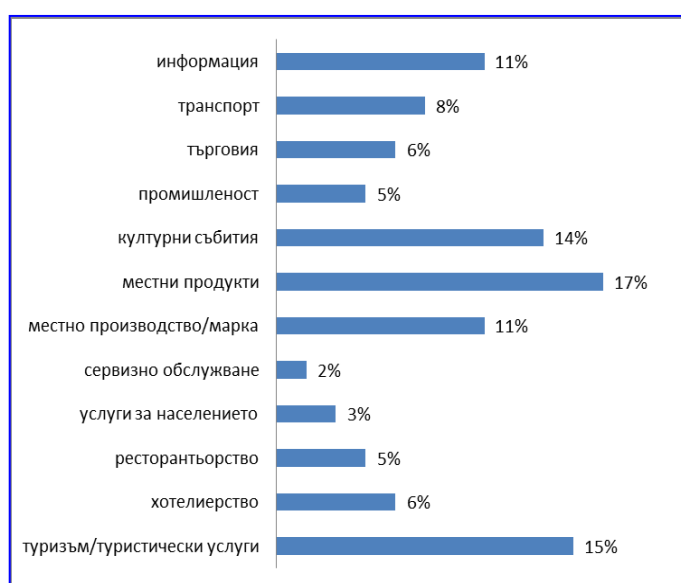
Страница |
37

- ➔ Към момента, туризма на територията на МИГ все още се характеризира с ниска конкурентоспособност и заплахата от бъдещо отрицателно въздействие върху околната среда. С проектите към Стратегията за местно развитие ще се увеличат броя на туристическите легла и местата за хранене и отдих, ще се създадат/благоустроят места за туризъм и забавления, ще се подобри цялостно необходимата инфраструктура. По проектите ще се визуализира нова концепция за популяризиране и медийно представяне на региона като дестинация за туризъм.
- ➔ Необходими дейности/мерки, необходими за бъдещо местно развитие и бъдещ туристически продукт на територията на МИГ според анкетираните:

Като приоритетни дейности/мерки, необходими за бъдещо местно развитие и бъдещ туристически продукт, анкетираните посочват разработването на туристически услуги, свързани с опазване и експониране на места с историческо, културно, природно и религиозно значение, изкуства, традиционни производства и занаяти, както и провеждане на ефективни рекламни и промоционални дейности и връзки с обществеността, насочени към точните целеви групи и целеви пазари. Не по-малка важност има подобряването на местната инфраструктура и стимулиране развитието на местни занаяти и продукти.

- ➔ Участниците в анкетата разпределят факторите, влияещи върху бъдещето на територията и бъдещия туристически продукт с балансирана важност, като ключови фактори са: социализиране на природните и културни обекти с туристически потенциал и тяхното популяризиране, осигуряване на достатъчен брой квалифициран персонал, подобряване на конкурентоспособността, изграждане на нова леглова база и заведения за хранене, разнообразяване на предлаганите туристически продукти, обогатяване на културния и спортен календар на територията на МИГ, подобряване на комуникация и координация между бизнеса, публичния и общественния сектор, развитие на интегриран селски и рекреативен туризъм – създаване на семейни хотели (къщи за гости) ново строителство, реконструкция на съществуващ сграден фонд в селата, преработка и обработка на специфични за територията продукти, разработване на продукти, разработване и въвеждане на системи за управление, разработване и разпространение на рекламни и информационни материали

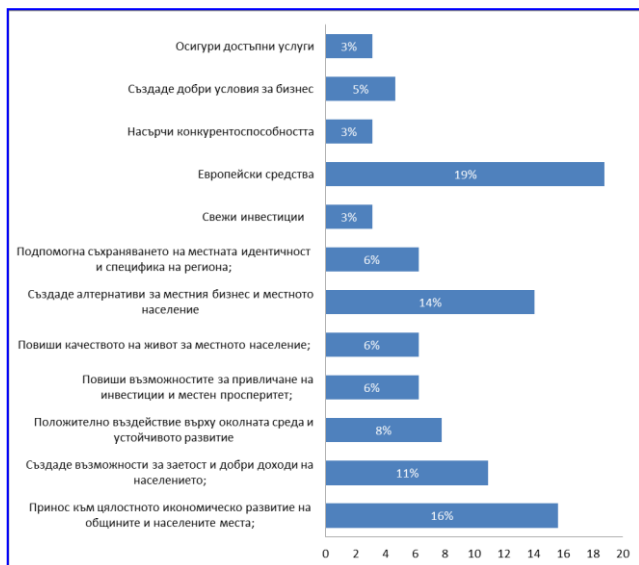

В привличането на инвестиции за туризъм акцентът според анкетираните трябва да бъде за развитие на туристически услуги, промотиране и производство на местни продукти, финансиране на повече културни събития и предоставяне на информация, както и в сектора на хотелиерството и ресторантьорството. Местната марка е определена като важна за развитието на туризъм и към това ще се стреми местната общност. Малък интерес представлява сервизното обслужване и услугите за населението.

- ➔ България е в процес на превръщане в „one stop shop“ за големи инвеститори чрез облекчаване на административните процедури по обслужването им във връзка с устойчиво развитие на туризма. Ребрандирането на туристическите дестинации и привличането на повече инвестиции в туризма все повече са посочени като водещи политики-местни, регионални и национална. Съгласно Закона за туризма, страната се разделя на туристически райони, които ще се управляват от специално създадени за целта организации. Така ще се подобрят маркетингът и рекламната политика на местните туристически продукти.
- ➔ Условия за бъдещо развитие, които осигури прилагането на Стратегията за местно развитие на МИГ:

Според анкетирането, прилагането на Стратегията осигури на територията принос към цялостното икономическо развитие на общините и населените места, създаде възможности за заетост и добри доходи на населението, създаде трайни работни места, има положително въздействие върху околната среда и устойчивото развитие, повиши възможностите за привличане на инвестиции и местен просперитет, повиши качеството на живот за местното население, създаде алтернативи за местния бизнес и местното

население, подпомогна съхраняването на местната идентичност и специфика на региона.

Според анкетираните, приноса на Стратегията за местно развитие се състои най-вече в осигуряване на достъпа до европейски средства и свежи инвестиции. Това е довело до местен просперитет, създадени условия за насърчаване на конкурентоспособността, създадени са условия за добър бизнес на територията и привличане на инвестиции. В известна степен изпълнението на Стратегията е допринесло и за съхраняване на местната идентичност.

Страница |
39

➔ **Обобщение на проведените интервюта с представители на УС, КС и екипа на МИГ:**

- На въпроса за пригодността на територията за определен вид туризъм една трета от отговорите посочват, че има предпоставки за развитие на селски туризъм, следвано от възможности за развитие на исторически и културен туризъм.
- Поравно са разпределени резултатите, когато се зададе въпроса за наличие на Стратегия за туризъм на територията на общините в МИГ. Не така стоят нещата при въпроса за наличие на стратегия за развитие на бизнеса и услугите, свързани с туризма – едва 14% от анкетираните имат нужната информация.
- На важния въпрос, относно ефективността на мерките в стратегията на МИГ насочени към туризма, прави впечатление, че никой от отговорилите не се съмнява във въздействието на мерките, нещо повече половината са убедени, че те са ефективни
- Тези отговори намират отражение и при следващия въпрос, като почти 80% от отговорилите са запознати със съществуването на изпълнени и в процес на реализация проекти .
- Отговорите на въпроса за влиянието на туризма в социално-икономически аспект над 50% от отговорите показват, че туризма влияе положително върху възможностите за увеличаване на заетостта и увеличаване на доходите. Като отрицателно въздействие, отговорите се концентрират върху увеличаване на битовото замърсяване на територията.
- В същата насока са отговорите на анкетираните, когато са запитани за силните страни местния туристически сектор. Почти една трета от отговорите посочват, че сектора има въздействие върху възможността за повишаване на заетостта на

хората и това като цяло би довело до подобряване на техния социално-икономически статус и цялостното икономическо развитие на общината. Основната слаба страна се очертава липсата на достатъчно квалифициран персонал за осъществяване на качествена туристическа дейност и липсата на добра комуникативност между основните движещи сили – бизнес, публичния и обществен сектор.

- На въпроса за кои са подходящите и необходими дейности и мерки, необходими за бъдещо местно развитие и бъдещ туристически продукт на територията на МИГ, най-голям брой мнения са за подобряване на рекламата и промотиране на дейности насочени към определени целеви групи.
- Според друга значима част от мненията, усилията трябва да бъдат насочени и към предлагане на туристически услуги представлящи и популяризиращи места с местно историческо, културно и религиозно значение. Не на последно място вижданията на отговорилите са за подобряване на инфраструктурата на територията на МИГ.
- По отношение на факторите, които биха могли да допринесат за привличане на повече инвестиции в туризма, отговорите посочват, че трябва да се разчита на уникални, местни продукти, предлаганите туристически услуги, културните събития, повече информираност и др.
- В отговорите на последния, но имащ обобщителен характер въпрос за създадените условия от прилаганата Стратегия по отношение на бъдещото развитие в общината се откриват сходства с отговорите за положителното въздействие от въздействието на туризма и неговите силни страни. Анкетиранияте посочват, че е улеснен достъпа до европейски средства, а оттам е създадена предпоставка местния бизнес и местното население да се занимават с алтернативна дейност. На трето място интервюираните смятат, че Стратегията и осигурила условия за цялостно социално-икономическо развитие на населените места

➡ Мнение на анкетиранияте в SWOT –идентификатора:

Силни страни за бъдещо развитие	Слаби страни за бъдещо развитие
✓ Налице са исторически обекти ✓ Много природни обекти и богато културно наследство ✓ Богати ресурси за развитие ✓ Добро местоположение ✓ Добра транспортна комуникация ✓ Уникално географско разположение на територията ✓ Работа по проекти	✓ Липсва реклама ✓ Недобро рекламиране на местните ресурси. Няма изградени информационни центрове. ✓ Слаба активност на населението. ✓ Ниска платежоспособност на населението ✓ Активното население напуска района ✓ Липсва цялостен туристически продукт ✓ Липсва ефективен маркетинг ✓ Ограничени финансови възможности ✓ Липсват кадри и активно население ✓ Липса на работеща политика в сферата

	на туризма ✓ Слаба икономическа активност ✓ Ниско образователно равнище на населението ✓ Намаляващ брой на младите хора ✓ Неизвестност на територията
Възможности за бъдещо развитие	Заплахи за бъдещо развитие
✓ Възможности за развитие на туризъм ✓ Развитие на различни видове услуги за туризма. ✓ Добър маркетинг, реклама, информационно обслужване, привличане на инвестиции ✓ Разкриване на нови работни места ✓ Принос към цялостно развитие на общините ✓ Развитие на земеделие, туризъм и животновъдство ✓ Стимулиране на публично-частни партньорства ✓ Иновации и преработка на селскостопанска продукция ✓ Развитие на дребен промишлен бизнес	✓ Ниски доходи на по-голяма част от населението ✓ Обезлюдяване на района. ✓ Липса на посготвени кадри. ✓ Ниска конкурентоспособност ✓ Последващо отрицателно въздействие върху околната среда ✓ Задълбочаване на икономическия упадък ✓ Липса на собствени проходи в общините ✓ Липса на ясни правила и бюрокрация ✓ Липса на инвеститорски интерес

➡ Основните приоритети и резултати в сектора на туризма и местното развитие според анкетираните:

- подобряване на туристическата база;
- развитие на наличния потенциал и обновяване на продуктите;
- подобрена инфраструктура до туристически обекти;
- използване на туристическия потенциал и позиционирането му на пазара;
- приоритети на хартия“;

➡ Основните дейности и резултати от проектите по СМР:

- изградени са къщи за гости, създадени са нови работни места;
- два приключили окончателно проекти за къщи за гости по мярка 312;
- изграден терминал а туристическа информация по мярка 313;
- изградени пунктове за туристическа информация;

➡ Визия за бъдещо развитие на територията и за бъдещ туристически продукт:

- подобряване на инфраструктурата;

- развитие на местни продукти;
- опазване и популяризиране на културното наследство;
- дестинация, предпочитана за селски, екологичен и културно-исторически туризъм;
- местни производства и услуги;
- развитие на привлекателна дестинация с национални туристически обекти-обект на българската памет и гордост;
- производство и продажба на сувенири и биопродукти;
- алтернативна медицина и релакс;

7.Препоръки:

Бъдещата туристическа позиция на България, следейки стратегическите действия, предприети през последните години, трябва да разчита на четири конкурентни фактора – история, изкуство и култура, традиции и еногастрономия – валоризирайки своите най-силни характеристики .

- Уникалност на културното и историческо наследство;
- Регионално туристическо лидерство;
- Географско положение;
- Съотношение цена-качество;
- Съхранена местна идентичност, специфика и традиционни дейности;
- Чиста околна и природна среда

Географското положение, природните и климатични условия, достъпността и съществуващата популярност на туристическите обекти оказват влияние върху неговата привлекателност и потока от туристи. Те определят видове и форми на туризма на територията на общините Нови пазар и Каспичан.

Препоръчани потенциални продукти за дестинацията на територията на МИГ:

След внимателно разглеждане на ресурсите на района, потенциални туристически продукти могат да бъдат формулирани в следните области:

- Културно-историческо наследство: тук основни ресурси са свързани със създаването и историята на България до средновековието, включително. Има и достатъчно ресурсна база за продукти, свързани с Възраждането, развитието на занаятите и възстановяването на Българската държавност.
- Поклоннически туризъм – наличие на многобройни храмове от различни исторически периоди и различни религии - православни, мюсюлмански, католически и др.
- Еко, селски и велотуризм туризъм – наличие на защитени територии, природни паркове, скални масиви, чиста и неурбанизирана околна среда.
- Винен туризъм – наличие на дългогодишни традиции в лозарството и производството на вино, бира и спиртни напитки. Базата включва и действащи дегустационни изби.

- Фестивален туризъм, свързан с културния календар на общините Нови пазар и Каспичан.

Поради богатството на ресурси продуктовата гама може да се увеличи като това ще даде възможност за съставянето на разнообразни пакети, съчетаващи различни форми на туризъм съобразно изискванията на отделните целеви групи.

На базата на наличните ресурси в рамките на един бъдещ интегриран туристически продукт могат да се формират различни пакети, целево насочени към българския и към външния пазар като съответно се акцентира върху историята на създаването на България и Първото българско царство за вътрешния пазар и историята на района от древни времена за външния.

МИГ “Нови пазар-Каспичан“ трябва да ориентира местните ресурси в следните продукти.²⁶

Продуктите с регионална марка за нуждите на туризма могат да имат следните съставни части:

- Земеделски, индустриални и високотехнологични продукти.
- Традиционни продукти
- Културни продукти (историко-археологическо наследство, фолклор).
- Занаятите-практикувани в населените места на територията на общините Нови пазар и Каспичан и съхранени в автентичен вид;
- Изделия от дърво и природни материали с уникална визия и местна концепция, вкл.сувенири;
- Текстилни изделия, характерни за региона и произведени ръчно или по стари технологии, вкл.сувенири;
- Храна и натурални продукти, произведени от местното население;
- Традиционни местни питиета и напитки;
- Изделия от плодове и зеленчуци, произведени в местното селско стопанство.
- Услуги: туристически услуги и места за настаняване, отдих и развлечения, предлагащи идентични и уникални за региона атракции;
- Уникални продукти,демонстрирани или произведени от местните хора: за редица народи нематериалното културно наследство е основен извор на идентичност и е значимо свързано с тяхната история. За съжаление обаче голямо количество културни изяви като музиката, танца, словото, обредите, съборите или традиционните културни умения са застрашени от изчезване.

Специално място в туристическото предлагане трябва да заемат автентичните продукти на живото, нематериално културно наследство на територията на общините Нови пазар и Каспичан:

- Дни на селото по време на народните празници в двете общини, представени като продукт с културна марка: село Зайчино Ореше-Коледуване; село Мировци-Коледуване; село Мировци-лазаруване; село Преселка-Кукеровден; село Преселка-Трифоновден; село Преселка-Карамановден; град Плиска-

²⁶ Аналитично проучване „Създаване на местна марка“ за нуждите на МИГ, 2013г.

Йордановден; село Златна нива-Гергьовден; село Златна нива-Свети дух; село Каспичан- Съборът ; село Каспичан-Романе и др.

✓ За реализиране на бъдещо местно развитие и бъдещ туристически продукт се препоръчва на МИГ“Нови пазар-Каспичан“ следното:

- Засилване на комуникацията и взаимодействието между бизнеса и местната власт при формирането на политики, планиране и изпълнение на конкретни мерки;
- Разработване на рекламна политика, с ясно рекламно послание, представящо на общината като атрактивна туристическа дестинация;
- Създаване на единни туристически продукти, включително и чрез активно между-общинско сътрудничество.
- -Разработени на нови съпътстващи събития, които да привлекат туристи.
- -Предприети дейности и мерки за максимално запазване и използване на богатото културно-историческо наследство и насърчаване местното население да опазва своята култура, пробужда осъзнаването и гордост от историческите корени.
- Подобряване на туристическата инфраструктура , от която да се ползва , както
- местното население, така и всички заинтересовани лица, работещи в сферата на туризма.
- Съвместна работа със заинтересованите страни за ефективно промоциране на дестинация Нови пазар-Каспичан като привлекателно и ново място за разнообразни туристически преживявания.
- Разработване и провеждане на широка PR кампания с акцент върху новосъздадените туристически пакети.
- Създаване на нови атракции, вкл.доставяни и от представители на местните общности.
- Обвързване на дейностите от културния календар на общините Нови пазар и Каспичан с туристическите продукти .
- Организиране на опознавателен тур потуристическите обекти в общината за журналисти и туроператори.
- Участие в туристическите борси на територията на България: София, Варна, Пловдив, Бургас, Смолян .
- Съставяне на план за развитие на Туристически информационен център като посредник в общината на туроператорски фирми.
- Поддържане и подобряване на пътищата до изходните места за туризъм, изграждане на паркинги и др.важни съоръжения.
- Поддържане на указателните табели.
- Провеждане на работна срещи с хотелиери и представители на туристически фирми с цел предлагане на пакетни туристически услуги.
- Оказване на подкрепа (консултации, обучение, информация) на лицата, предоставящи подслон на посетителите с оглед осигуряването на високо качество на предлаганите услуги.
- Системно проучване на мненията и оценките на основните заинтересовани страни (вкл. посетителите) относно състоянието и развитието на туризма на територията на МИГ.
- Събиране и поддържане на актуална информация относно туристическото предлагане в България и Европа.

- Създаване и укрепване на институционалната рамка за развитието на туризма на територията на МИГ.
- Укрепване на местния капацитет за развитие на туризъм като печеливш сектор.
- Провеждане на институционален тренинг за изграждане на умения за работа в екип .
- Провеждане на демонстрационни мероприятия за трайни партньорства и взаимодействие;
- Ефективни информационни кампании за обществеността;

Основни средства за реализиране на препоръките:

- Ефективно използване на съществуващите към момента активи и тези, които ще са налице за периода 2014-2020 за развитието на качествен туристически продукт;
- Стратегия за местно развитие на МИГ по подхода Водено от общността местно развитие;
- Привлечени инвестиции;
- Проекти по Програма за развитие на селските райони;
- Проекти на частния бизнес;
- Проекти на неправителствения сектор;
- Общинския бюджет;
- Такси от категоризация на туристически обекти по реда на чл.55, ал.4 от Закона за туризма.
- Туристически такси, събирани по реда на Закона за местните данъци и такси;
- Глоби и други имуществени санкции, наложени по реда на Закона за туризма;

8.Заклучение:

Туризмът се счита за един от важните сектори на българската икономика. Неговият потенциал се доказва от приноса му към брутния вътрешен продукт, износа и валутните приходи, както и от създаването на работни места.

Визията на България за туризма в бъдеще е да бъде добре позната и предпочитана целогодишна туристическа дестинация с ясно разпознаваема национална идентичност и съхранена култура и природа, заемаща водещо място сред петте топ-дестинации в Централна и Източна Европа²⁷. Част от тази позната и предпочитана целогодишна туристическа дестинация трябва да бъде и територията на общините Нови пазар и Каспичан с помощта на дейностите и проектите от Стратегията за местно развитие на МИГ.

Туристическият сектор на територията на МИГ трябва да бъде изграден върху успешни дългосрочни партньорства на местно ниво между всички заинтересовани страни – местни власти, бизнес, неправителствени организации, местни общности и международни партньори.

²⁷ Стратегията за устойчиво развитие на туризма, хоризонт 2030

България вече развива последователна и целенасочена туристическа политика, базирана на партньорство между публичния сектор, държавните и общинските институции, частния сектор и неправителствените организации, която генерира работни места, създава широки възможности за развитие на предприемачество, дългосрочни икономически и социални ползи, увеличава приходите от туризъм, което да доведе до повишаване на ефективността и конкурентоспособността на българската икономика. И тази политика трябва да бъде интегрирана в планове и стратегиите, свързани с местното развитие на територията на МИГ.

Важно за развитието на туризма в периода 2014-2030 г. е утвърждаване конкурентоспособността и ефективността на туристическия сектор. Това може да стане чрез оптимално използване на наличните природни и антропогенни ресурси в съответствие с пазарните изисквания и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туризма, налични на територията на МИГ.

Бъдещите цели за територията на МИГ трябва да са свързани с цялостно повишаване на капацитета и конкурентоспособността на туризма, изграждане и поддържане на необходимата за развитие на туристическата индустрия обща и специализирана инфраструктура, запазване и повишаване на качеството предлаганите услуги в туристическата индустрия, диверсифициране на туристическите продукти и развитие на отговорен туризъм, създаване на силни местни брандове на територията на МИГ и тяхното включване в регионални брандове.

Препоръчва се на МИГ “Нови пазар-Каспичан“ да направи необходимите административни стъпки и да регистрира регионална/местна марка за своята територия под наименованието „Земята на Аспарух-вземи бъдеще от миналото“ като подготви документи и ги депозира в Патентно ведомство на Р България. Към марката трябва да бъдат идентифицирано съдържанието на всички производни подпродукти, изброени в настоящия доклад.

Препоръчва се на МИГ да акцентира своите бъдещи усилия върху дейности и проекти, които да стимулират създаването на квалифицирания персонал в областта на туризма, както в управленското, така и в обслужващото ниво.

Бъдещата Стратегия за местно развитие на МИГ трябва да предвиди мерки за увеличаване на средните приходи от туристоден, за повишаване защитата правата и сигурността на потребителите на туристически продукт, за внедряване на иновативни информационни и комуникационни технологии и е-услуги в областта на туризма и др.

Върху бъдещото местно развитие и развитието на бъдещ местен продукт важно влияние ще оказва доколко ефективно е използването на местния природен и културен потенциал за устойчиво развитие на туризма и постигане на продуктово разнообразие.

МИГ следва да привлече всички заинтересовани страни в сферата на туризма и местното развитие за разнообразяване и повишаване качеството на предлагания туристически продукт и създаване на предпоставки за устойчивото му развитие, провеждане на ефективни маркетингови и рекламни кампании и подобряване на информационния обмен и инвестиционния климат, подобряване на базовата и туристическата инфраструктура и развитие на екологосъобразен туризъм, създаване на

подходящи управленски и организационни структури за управление на туристическа дестинация “Нови пазар-Каспичан“.

За развитие на устойчив туризъм с принос към местното развитие, МИГ “Нови пазар-Каспичан“ трябва да подпомогне/създаде условия за спазване принципите на устойчивия туризъм, а именно:

Страница |
47

➡ Икономическа жизнеспособност на територията на МИГ:

- бъдещи мерки/приоритети/цели на новата Стратегия за местно развитие: подобряване конкурентноспособността на туристическата дестинация и на заинтересованите страни в дългосрочен план;
- местен просперитет;
- нарастване на влиянието на туризма и приносът му за просперитета на местната общност;
- повишаване качеството на заетостта по проектите на МИГ-бъдещи и настоящи;
- превръщане на туризма в стимул за развитие на човешките ресурси на местно и регионално ниво в зависимост от уникалната специфика на дестинациите;
- постигане на социално равенство;
- разпространение на икономическите и социалните ползи от туризма сред цялата приемаща общност;
- подобряване на възможностите за достъп до услуги и увеличаване на приходите за местното население;
- осигуряване на социално благоденствие чрез подобряване качеството на живот на местното население и на достъпа до ресурси;
- устойчиво развитие на културното богатство и ресурси чрез опазване, съхранение и развитие на културно-историческото наследство, традиции и особености на приемащата общност;
- ефективно използване на ресурсите чрез намаляване използването на невъзобновяемите природни ресурси, използвани в процеса на развитие и управление на туристическата суперструктура.
- опазване на чиста природа и чиста околна среда чрез намаляване урбанизацията на природните територии, ограничаване замърсяването на въздуха, водата и почвите и генерирането на отпадъци от предприятията от туристическия сектор и от посетителите.

➡ Предложена бъдеща визия на туристическа дестинация „Нови пазар-Каспичан“:

„Нови пазар-Каспичан, път към българското и предпочитана дестинация за културно-исторически, екологичен, селски, спортен туризъм и риболов, предлагаща качествени местни продукти и услуги на своите гости с принос към местното социално, икономическо и екологично развитие“.